

UITGELICHT!

Een periodieke KUNSTAGENDA voor leden van de Kunstkring Haaksbergen
nr. 172, mei 2025

AMSTERDAM EET. EEN GESCHIEDENIS IN GERECHTEN

Tentoonstelling in het Allard Pierson Museum te Amsterdam
t/m 7 september 2025

In 2025 viert Amsterdam zijn 750-jarig bestaan. Het Allard Pierson draagt daaraan bij met een zinnenprikkende tentoonstelling over koken en eten in Amsterdam. In een reis langs 750 jaar eetcultuur zien bezoekers wat er op de borden van Amsterdammers lag. Kookboeken, menukaarten, archeologische vondsten, handschriften en andere bronnen geven inzicht in de culinaire tradities van de stad tot aan de dag van vandaag. Het blijkt dat de inwoners van Amsterdam altijd een ‘nieuwsgierige maag’ hebben gehad.

Gerechten

In de tentoonstelling over Amsterdamse eetcultuur staan de gerechten centraal; van

dagelijkse kost tot haute cuisine, van lekkernij tot medicijn. Te beginnen met haring die in de middeleeuwen bij arm en rijk op het menu stond, zelfs bij het ontbijt. Het laatste gerecht is nasi goreng, symbool voor de smeltkroes van smaken in de naoorlogse stad. De overige gerechten zijn: oesterpastei, met exclusieve specerijen die ook een rol speelden in de gezondheidsleer; de oliebol, al een populaire lekkernij in de 17de eeuw; venezoen (gebraad), een pronkstuk op rijkgepulverde tafels in 18de-eeuwse grachtenpanden; biefstuk, favoriet in Amsterdamse restaurants; stampot, van de voor zoveel Amsterdammers onmisbare aardappel; zuur, onlosmakelijk verbonden met de Joodse gemeenschap in Amsterdam en het broodje kroket, een belangrijk onderdeel van de naoorlogse eetcultuur. Bij elk gerecht staat een kookboek uit de collectie van het Allard Pierson in de schijnwerpers, aangevuld met andere kookboeken, objecten en recepten. Er zijn topstukken bij zoals het enige bekende exemplaar van het oudste kookboek van Amsterdam uit 1617 en een uniek Portugees-Joods receptmanuscript van rond 1800.

De tentoonstelling laat niet alleen zien wát er gegeten wordt maar ook door wie, wanneer en waar. Prenten, schilderijen, tekeningen en foto's laten zien hoe de eetcultuur zowel een spiegel van de stad is, als een motor voor de stedelijke ontwikkeling. Op oude kaarten zijn markten en eetgelegenheden te zien zoals herbergen in de binnenstad, buitenplaatsen waar de elite groenten verbouwde, statige grachtenpanden met personeel in de keukens en de 19e-eeuwse middenklasse-wijken en arbeidersbuurten waar een heel andere eetcultuur heerste. In de 18de eeuw kwamen er veel invloeden uit Frankrijk, een eeuw later verschenen er chique restaurants naar Parijs voorbeeld. Verschillende migrantenkeukens deden hun intree en broodjeswinkels en snackbars gingen het straatbeeld bepalen. Steeds weer zijn nieuwe etenswaren iconisch voor Amsterdam, met soms ellenlange rijen voor de deur tot gevolg.

De tentoonstelling biedt ook een blik op de rol van voeding en eten in de huidige stad én op de uitdagingen in de toekomst. Bij diverse gerechten en thema's zijn hedendaagse Amsterdamse chefs of experts

uitgenodigd die een In de tentoonstelling over Amsterdamse eetcultuur staan de gerechten centraal; van dagelijkse kost tot haute cuisine,

Te beginnen met haring die in de middeleeuwen bij arm en rijk op het menu stond, zelfs bij het ontbijt. Het laatste gerecht is nasi goreng, symbool voor de smeltkroes van smaken in de naoorlogse stad. De overige gerechten zijn: oesterpastei, met exclusieve specerijen die ook een rol speelden in de gezondheidsleer; de oliebol, al een populaire lekkernij in de 17de eeuw; venezoen (gebraad), een pronkstuk op rijkge vulde tafels in 18de-eeuwse grachtenpanden; biefstuk, favoriet in Amsterdamse restaurants; stampopot, van de voor zoveel Amsterdammers onmisbare aardappel; zuur, onlosmakelijk verbonden met de Joodse gemeenschap in Amsterdam en het broodje kroket, een belangrijk onderdeel van de naoorlogse eetcultuur. Bij elk gerecht staat een kookboek uit de collectie van het Allard Pierson in de schijnwerpers, aangevuld met andere kookboeken, objecten en recepten. Er zijn topstukken bij zoals het enige bekende exemplaar van het oudste kookboek van Amsterdam uit 1617 en een uniek Portugees-Joods receptmanuscript van rond 1800.

De tentoonstelling laat niet alleen zien wát er gegeten wordt maar ook door wie, wanneer en waar. Prenten, schilderijen, tekeningen en foto's laten zien hoe de eetcultuur zowel een spiegel van de stad is, als een motor voor de stedelijke ontwikkeling. Op oude kaarten zijn markten en eetgelegenheden te zien zoals herbergen in de binnenstad, buitenplaatsen waar de elite groenten verbouwde, statige grachtenpanden met personeel in de keukens en de 19e-eeuwse middenklasse-wijken en arbeidersbuurten waar een heel andere eetcultuur heerste. In de 18de eeuw kwamen er veel invloeden uit Frankrijk, een eeuw later verschenen er chique restaurants naar Parijs voorbeeld. Verschillende migrantenkeukens deden hun intree en broodjeswinkels en snackbars gingen het straatbeeld bepalen. Steeds weer zijn nieuwe etenswaren iconisch voor Amsterdam, met soms ellenlange rijen voor de deur tot gevolg.

De tentoonstelling biedt ook een blik op de rol van voeding en eten in de huidige stad én op de uitdagingen in de toekomst. Bij diverse gerechten en thema's zijn hedendaagse Amsterdamse chefs of experts uitgenodigd die een toelichting geven vanuit hun vakgebied. Nieuwe trends zoals seizoensgebonden eten, vegetarisme en het uitwisselen van recepten blijken helemaal niet nieuw te zijn.

Samen met zeven afgevaardigden uit alle Amsterdamse stadsdelen ontwikkelt het Allard Pierson een presentatie over de diversiteit aan eetculturen in de stad. Onder begeleiding van beeldend kunstenaar Malou Sumah delen de deelnemers hun persoonlijke verhalen over dierbare gerechten, tafelgebruiken en tradities rondom de eettafel. Deze verhalen worden samengebracht in een gezamenlijk textielwerk. Gesprekken 'aan tafel' met de zeven afgevaardigden zijn op film vastgelegd. Bezoekers kunnen ook zelf bijdragen aan het groeiende tafelkleed. Zo eindigt de tentoonstelling met een icoon voor de diversiteit aan eetculturen van Amsterdammers van nu.

TIJDLOZE SPROOKJESPRENTEN VAN THÉ TJONG KHING

Tentoonstelling in het Anton Pieck Museum te Hattem

t/m *****.

Net als Anton Pieck heeft Thé Tjong-Khing de tijdloze sprookjes van Grimm prachtig tot leven gebracht. Daarnaast schitteren zijn illustraties ook in andere klassieke sprookjes én moderne kinderboeken, waarmee hij jong en oud blijft betoveren.

Geboren op 4 augustus 1933 in Indonesië, is een beroemde Nederlands-Chinese illustrator en striptekenaar. Hij staat bekend om zijn verfijnde, gedetailleerde en speelse illustraties, vaak met humor en fantasie. Khing begon als striptekenaar met verhalen als *Arman & Ilva*, maar verwierf vooral roem door zijn kinderboekillustraties. Hij werkte samen met auteurs als

Miep Diekmann en Els Pelgrom, en illustreerde de bekende serie *Vos en Haas* van Sylvia Vanden Heede. Zijn prentenboek *Waar is de taart?* werd internationaal geprezen.

Thé Tjong-Khing ontmoette Anton Pieck in het begin van zijn carrière. Khing, toen een jonge illustrator, bewonderde Pieck om zijn vakmanschap en gedetailleerde illustraties. Hoewel hun stijlen verschilden—Pieck werkte met nostalgische taferelen en Khing met speelse, moderne illustraties—bleef Piecks artistieke precisie een inspiratiebron voor Khing. Hun korte ontmoeting maakte een blijvende indruk op hem. Thé Tjong-Khing's sprookjesillustraties brengen magische verhalen tot leven met een levendige en gedetailleerde stijl. Van de klassieke sprookjes van Grimm tot moderne kinderboeken, zijn tekeningen vol fantasie en humor spreken jong en oud tot de verbeelding en maken elke pagina een visueel avontuur.

CARL CHENG: NATURE NEVER LOSES

Tentoonstelling in het Bonnefantenmuseum te Maastricht

van 10 mei 2025 t/m 28 september 2025

Nature Never Loses is de eerste grote solotentoonstelling van de Chinees-Amerikaanse kunstenaar Carl Cheng (1942, San Francisco) in Europa.

De presentatie geeft een uitgebreid overzicht van de kunstwerken die Cheng in de afgelopen 60 jaar heeft gemaakt. In zijn levenswerk zie je dat hij zijn tijd ver vooruit was. Hij onderzoekt in zijn kunstwerken hoe mens, natuur en technologie

in verbinding staan. Technologie ontwikkelt tegenwoordig snel en ook het milieu is een belangrijk onderwerp. Cheng nodigt ons uit om na te denken hoe wij omgaan met de natuur. Hij laat zien dat kunstenaars niet alleen mooie dingen maken. Kunst is voor Cheng een middel om belangrijke vragen en onderwerpen te stellen over de veranderingen in de wereld.

Carl Cheng: Nature Never Loses is georganiseerd door Alex Klein, Head Curator & Director of Curatorial Affairs, The Contemporary Austin (VS), in samenwerking met het Institute of Contemporary Art, University of Pennsylvania (VS), Bonnefanten, Museum Tinguely (Bazel) en Institute of Contemporary Art, Los Angeles (VS).

LUCEBERT X IT IS PART OF AN ENSEMBLE

Tentoonstelling in het COBRA Museum te Amstelveen

t/m 31 augustus 2025

Lucebert (Lubertus Jacobus Swaanswijk, 1924 — 1994) is een Nederlandse dichter en beeldend kunstenaar, bekend als een van de belangrijkste vertegenwoordigers van de Vijftigers. Zijn werk kenmerkt zich door een experimentele, vrije stijl en een diepgaande verkenning van taal, beeld en politiek engagement. Naast zijn poëzie en schilderkunst laat hij een omvangrijk en invloedrijk oeuvre na, dat tot op de dag van vandaag wordt bestudeerd en tentoongesteld. In 2018 kwam een controversiële kant van zijn verleden aan het licht, dat leidde tot hernieuwde discussies over zijn werk en nalatenschap.

Museum Cobra heeft kunstenaarscollectief *it is part of an ensemble* uitgenodigd om te reageren op zijn artistieke ideeën en werk. *it is part of an ensemble* is een wisselende groep van ongeveer dertig kunstenaars, theatermakers, acteurs, performers, theoretici en studenten die samen onderzoek doen en tentoonstellingen, voorstellingen en publicaties maken. In de tentoonstelling *Lucebert X it is part of an ensemble — Tussen uilen, vleermuizen en blinde vlekken* verkent het collectief de potentie van voortdurende metamorfose in relatie tot Luceberts artistieke erfenis.

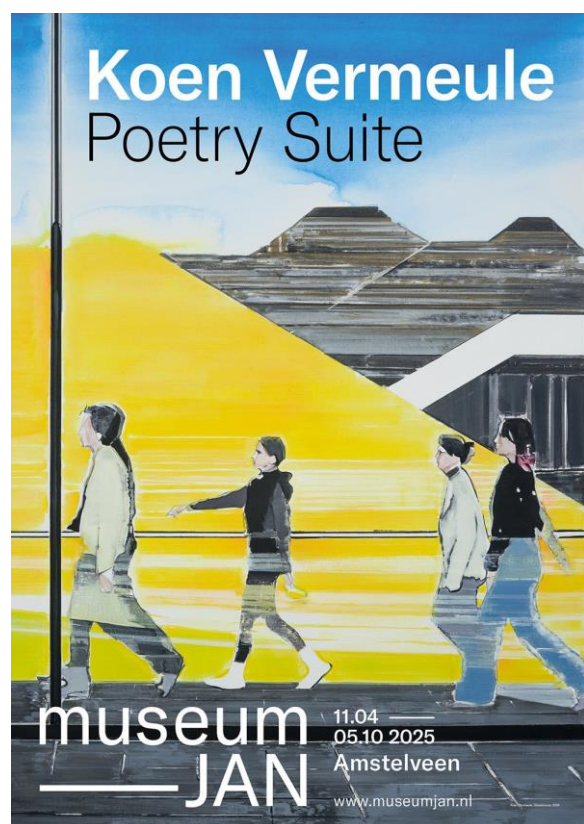
In de tentoonstelling brengt het collectief werk van Lucebert samen met nieuwe werken en ruimtelijke interventies. Het centrum van de presentatie wordt gevormd door een atelier en studieruimte die tijdens de tentoonstelling op gezette tijden actief wordt gebruikt en getransformeerd tijdens de openingstijden van het museum.

Naast kunstenaars en gastcuratoren Bas van den Hurk, Marijn van Kreijl en Jochem van Laarhoven nemen de volgende kunstenaars deel aan de tentoonstelling en het publieksprogramma: Matea Bakula, Kim David Bots, Lotte Driessen, G.C. Heemskerk, Marcia Liu, Bernice Nauta, R. Scholten van Aschat, Samieh Shahcheraghi, Maxim Ventulé, Mattias van de Vijver, Loran van de Wier, Hussel Zhu.

Tijdens een voorafgaande werkperiode in het Luceberthuis heeft *it is part of an ensemble* zich verdiept in zijn oeuvre, zijn leefomgeving en zijn inspiratiebronnen, zoals literatuur en muziek. Hieruit is nieuw werk ontstaan, variërend van tekeningen en collages tot performances en muziekcomposities. Voor de tentoonstelling wordt werk van Lucebert uit de collectie van Museum Cobra aangevuld met nooit eerder getoonde werken uit de privécollectie van zijn familie, een korte film van Johan van der Keuken en objecten uit het Luceberthuis in Bergen.

it is part of an ensemble is een multidisciplinair collectief dat sinds 2018 opereert op het snijvlak van beeldende kunst en theater. Voor ieder project worden nieuwe samenwerkingen aangegaan en verandert de samenstelling. Terugkerende vragen daarbij zijn: *'Hoe leven we samen, hoe werken we samen? Hoe geven we vorm aan ons 'samenzijn'?'* Daarbij gaat het over de hele ecologie van het samenleven, dus ook met niet-menselijke dieren, planten, het gebouwde en de omgeving. Het collectief had eerder presentaties in onder andere Billytown, Den Haag; Club Solo, Breda; De Pont, Tilburg en Museum Dhondt-Dhaenens, SintMartens Latem (B).

KOEN VERMEULE - POETRY SUITE
Tentoonstelling in Museum JAN te Amstelveen
t/m 5 oktober 2025

Een brede selectie werken van Koen Vermeule (Goes, 1965) is in het voorjaar van 2025 te zien in Museum JAN. Schilderijen en gouaches - waarvan vele nooit eerder getoond - die zijn wereld, zijn waarneming, zijn kijk op de omgeving en de mensen daarin verbeelden. De beelden vinden hun oorsprong in het spectaculaire, alledaagse leven. De stadslandschappen zijn vaak puntige observaties van onze eigen tijd en hedendaags menselijk gedrag, terwijl zijn landschappen worden gekenmerkt door stilte en tijdloosheid. De werken hebben echter niets alledaags: ze dragen iets universeels en duurzaam in zich, en vaak ook iets ongrijpbaars. Uiteindelijk wil ik iets zeggen over thema's als liefde, verlangen, leven, dood, contemplatie, het verstrijken van de tijd. Muziek en kunst van anderen, die ik met me meedraag, spelen daarbij ook een rol', aldus Vermeule.

Bijzonder aan deze presentatie is de combinatie met songteksten; teksten die de kunstenaar zijn hele leven met zich meedraagt, woorden of flarden van zinnen die samen met zijn werk de sfeer bepalen in de zalen van Museum JAN. Vermeule's motieven variëren van zijn familieleden en straatferen tot vluchtige landschappen, die hij fotografeert en gebruikt als basis voor zijn werk. Stilistisch com-

bineert Vermeule romantiek met realisme, abstractie met poëzie. Zijn werk getuigt ook van zijn enthousiasme voor de geschiedenis van de schilderkunst, muziek en literatuur. Geliefde kunstenaars die altijd met hem meereizen zijn Oskar Schlemmer, Georges Seurat en Leon Spilliaert. 'Ook dat beïnvloedt mijn werk, net als die songteksten en de beelden uit mijn nabijheid.' Aan de hand van zijn foto's, bronnen uit de kunstgeschiedenis, voorstudies en poses uit het judo dat hij beoefent, gaat Vermeule in zijn atelier aan de slag. 'Ik ben een bouwer. Hij haalt de ruis uit de beelden, kantelt soms het perspectief, kiest de personages en laat soms een kleur overheersen. Zijn doeken zijn uiteindelijk kraakhelder en ontdaan van afleidende details, maar hebben hun wortels in een humuslaag van verzamelde beelden, ideeën en persoonlijke associaties.

De personages die Vermeules werken bevolken zijn vaak stedelijke eenlingen in eigentijdse kleding die rondhangen, zitten, liggen of lopen. Ze zijn bezig met hun telefoon, camera of luisteren naar muziek, tijdelijk losgekoppeld van hun omgeving. Het zijn mensen die je elke dag kunt tegenkomen, de anonieme stadsbewoners. Vermeule is vooral bezig met hun houding, niet met hun gezichtsuitdrukking, zegt hij. 'Judo heeft mij gevormd, de spiritualiteit en esthetiek ervan bepalen ook mijn houding, mijn blik.' Zowel judo als schilderen gaan gepaard met dezelfde soort concentratie, jarenlange oefening en overgave aan de beweging.

Terwijl de werken rust uitstralen, speelt muziek een rol in het creatieve proces. Vermeule luistert naar muziek in de volle breedte, altijd op zoek naar het onbekende, van klassiek tot rocksteady ska. Voor Poetry Suite koos hij fragmenten uit een twintigtal songs - van Gabriels, Litte Simz, Talking Heads en Lee Scratch Perry - om de toeschouwer mee te voeren in een theatrale sfeer. De teksten vormen als fries één doorlopend geheel met de werken en zetten zo een toon in de ruime en lichte museumzalen in Amstelveen. Vermeule neemt je mee in zijn vertrouwde en tegelijkertijd ontregelende wereld, die aanzet tot reflectie. Kijk en luister: er is ook een playlist te downloaden via een QR-code.

LICHTGEHEUGEN. WESSEL HUISMAN SCHILDERT ROME

Tentoonstelling in Museum Flehite te Amersfoort

t/m 22 juni 2025

In Museum Flehite is de tentoonstelling 'LICHTGEHEUGEN - Wessel Huisman schildert Rome' te zien. Museum Flehite heeft van oudsher, door het werk van de beroemde Amersfoortse schilder Mathias Withoos (1627-1703) en zijn internationaal geroemde leerling Caspar van Wittel (1653 – 1736), een bijzondere band met Rome. De stad die al eeuwenlang kunstenaars inspireert, wordt in deze expositie op een uitzonderlijke wijze verbeeld door de ogen van Wessel Huisman. Met zijn kenmerkende spel tussen licht en tijd, abstractie en figuratie, biedt Huisman een frisse en intrigerende kijk op de Eeuwige Stad. De tentoonstelling omvat 45 schilderijen en studies waarin historische locaties, kerkinterieurs en musea centraal staan. Het was de voormalige algemeen directeur van de Vaticaanse Musea, professor Francesco Buranelli, die Wessel Huisman tijdens een tentoonstelling in Florence benaderde met de fasci-

nerende vraag hoe hij, als Nederlandse schilder met een specifieke kijk op licht en ruimte, de iconische plekken van Rome zou vastleggen. Wessel reageerde hierop met twee exposities, die in 2024 in het Museo del Foro Romano en in het Koninklijk Nederlands Instituut in Rome (KNIR) waren te zien.

“Wessels aandacht voor Italië heeft veel raakvlakken met oude Amersfoortse meesters uit onze collectie. Om die reden volg ik zijn werk al jaren. Nu is het hoog tijd om het Rome van Huisman in Nederland samen te brengen met de stadsgezichten van Van Wittel en Withoos”. Aldus Onno Maurer, hoofdconservator Museum Flehite.

Wessel Huisman heeft een achtergrond in zowel de beeldende kunst als de geschiedenis. Terwijl hij in 1979 aan de Academie voor Beeldende Kunsten en Vormgeving in Arnhem studeerde, volgde hij tegelijkertijd de studie geschiedenis aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hoewel hij nooit als historicus heeft gewerkt, staat zijn artistieke oeuvre in het teken van een diepgaande interesse in de relatie tussen heden en verleden.

Huisman: *“Rome wordt door haar bezoekers veelvuldig digitaal vastgelegd, de foto's en filmpjes lijken onze relatie met de werkelijkheid te weerspiegelen. Deze tentoonstelling is tevens een krachtig statement ten gunste van de verbeeldingskracht van het schilderen”.*

Licht speelt een centrale rol in Huismans werk. Vanaf zijn vroegste jeugd in Breda heeft hij allerlei lichtgesteldheden geregistreerd en opgeslagen. Op eenzelfde manier als geuren dat kunnen doen, prikkelt dit lichtarchief zijn herinneringen. Zo reist Huisman al schilderend door de tijd, waarbij hij lichtomstandigheden en ervaringen uit het verleden opnieuw tot leven brengt. Andersom kan het gebeuren dat hij wandelend langs de Tiber in Rome geattendeerd wordt op een specifieke lichtindruk en sfeer uit zijn kindertijd. In zijn werk keert de geschiedenis terug, niet alleen als gedachte of herinnering, maar als een vitale en intense ervaring van het nu.

Huisman verbindt in zijn werk het figuratieve met het abstracte. Voor hem is verf de brug tussen deze twee werelden. Hij speelt met de kracht van illusie en herkenning die een schilderij kan oproepen, waardoor zijn werk zowel intrigeert als verwondert.

Wessel Huisman exposeert veelvuldig en wereldwijd, met name in het Verre Oosten. Zo wordt hij in China al sinds 2012 vertegenwoordigd door Moyi Art Gallery/Shanghai. In 2016 verbleef hij, gesteund door het Nederlandse Consulaat Generaal, voor ruim drie maanden als artist in residence in die stad. Zijn werk is uniek door de manier waarop hij licht, tijd, herinnering en geschiedenis samenbrengt.

MELLA JAARSMa / ROY VILLEVOYE

Tentoonstelling in Kunsthal KAdE te Amersfoort
van 24 mei 2025 t/m 31 augustus 2025

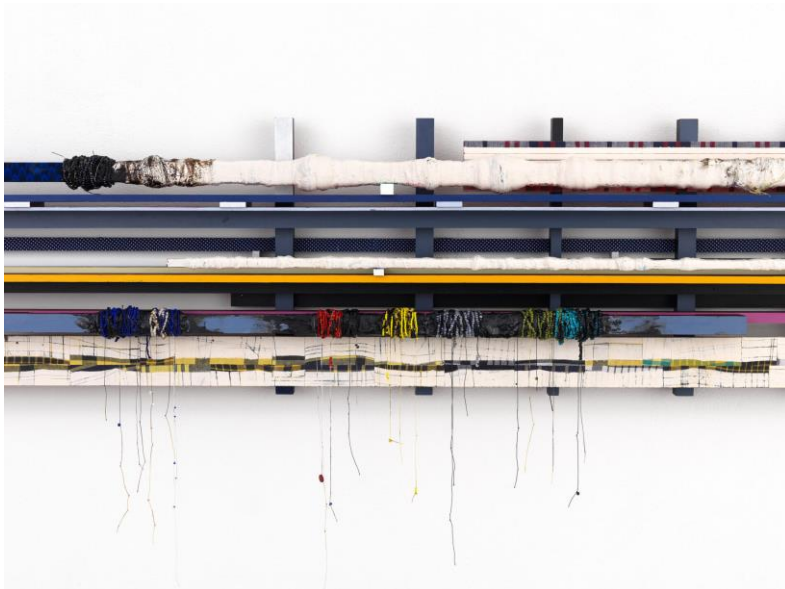

Kunsthal KAdE toont in de lente en zomer van 2025 de solotentoonstellingen van Mella Jaarsma en Roy Villevoe. Beide kunstenaars hebben een ruim 30-jarig oeuvre en zijn op verschillende wijzen verbonden aan de Indonesische archipel. Mella Jaarsma verhuisde halverwege de jaren tachtig vanuit Nederland naar Jakarta om te studeren en vestigde zich vervolgens in Yogyakarta, waar ze sindsdien woont en werkt. Ze onderzoekt vormen van culturele diversiteit die zijn ingebed in kleding, het lichaam en voedsel. In haar werk betreft ze sociale en politieke kwesties binnen de

Indonesische samenleving. Roy Villevoe reist sinds begin jaren negentig bijna jaarlijks naar de Asmat in Papoea, heeft daar een zeer persoonlijke band opgebouwd met de gemeenschap en reflecteert in zijn werk op die ontmoetingen en ervaringen. Zijn fotografie en videowerken tonen de specifieke condities van het gebied, de sociale structuren en de voor hem deels ongrijpbare culturele tradities van de gemeenschap. Beide kunstenaars creëren dialogen tussen verschillende culturen en dagen de toeschouwer uit om kritisch te kijken naar hoe 'de ander' wordt gedefinieerd en waargenomen. Ze bevragen ook hun eigen positie vanuit hun Nederlandse achtergrond; Jaarsma geworteld in Yogyakarta met een dubbele culturele identiteit en Villevoe meer als bezoeker, maar wel in zeer directe dialoog met de Asmat.

OFF THE GRID / REMY JUNGEMAN

Tentoonstelling in het Mondriaanhuis te Amersfoort
t/m 12 oktober 2025.

Remy Jungerman in het Geboortehuis van Piet Mondriaan.

Remy Jungerman laat zich in zijn werk inspireren door zowel Mondriaan en het modernisme als door de Surinaamse marroncultuur. Hij brengt fragmenten van marrontextiel en andere materialen uit de Afrikaanse diaspora in contact met kleuren en composities uit westerse kunsttradities en verbreedt daarmee het perspectief op de (kunst-)geschiedenis. Vanaf 19 april is een selectie van zijn werk te zien in het Mondriaanhuis.

Het Mondriaanhuis is verheugd dat Remy Jungerman de uitnodiging heeft aangenomen om nieuw werk te creëren in het

geboortehuis van Piet Mondriaan. Voor Jungerman is de pionier van de abstracte kunst van grote betekenis in zijn artistieke ontwikkeling en in het ontdekken van zijn eigen culturele referenties. De kunstenaar gaat in het Mondriaanhuis een muurinstallatie maken die is opgebouwd uit een grid dat hij invult met stroken marrontextiel en met foto's van het nemen van watersamples. Jungerman heeft de afgelopen jaren water verzameld uit de Amstel in Amsterdam, de Cotica in Moengo (Suriname) en de Hudson River in

New York (VS). Drie rivieren die belangrijk zijn voor de kunstenaar en die hij in dit werk met elkaar verbindt.

In de zaal waarin het museum vroege werken van Piet Mondriaan toont, zal Jungerman zijn artistieke ‘voorvader’ eren met een sculptuur dat gebaseerd op de deconstructie van een kubus en refereert naar een altaar. Naast de twee nieuwe werken zal ook een bescheiden selectie van bestaand werk van Jungerman te zien zijn.

In de zaal waarin het museum vroege werken van Piet Mondriaan toont, zal Jungerman zijn artistieke ‘voorvader’ eren met een sculptuur dat gebaseerd op de deconstructie van een kubus en refereert naar een altaar. Naast de twee nieuwe werken zal ook een bescheiden selectie van bestaand werk van Jungerman te zien zijn.

Remy Jungerman (1959, Moengo – Suriname) woont en werkt in Amsterdam en New York en is een van de meest toonaangevende Nederlandse kunstenaars van dit moment. In 2019 vertegenwoordigde hij Nederland op de 58e Biënnale van Venetië en in 2022 ontving hij de Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Kunst, de grootste prijs voor beeldende kunst in Nederland. Onder de titel: *Remy Jungerman: Behind the Forest* had hij in 2021/22 een overzichtstentoonstelling in het Stedelijk Museum Amsterdam. Zijn werk was ook te zien in o.a. Kunstmuseum Den Haag, Johannesburg (Zuid-Afrika) en Belgrado (Servië).

De kunstenaar wordt vertegenwoordigd door Goodman Gallery in Londen, Johannesburg en Kaapstad, door Fridman Gallery in New York (VS) en Galerie Ron Mandos in Amsterdam.

Jungerman is tevens mede-oprichter en curator van het *Wakaman Project, Drawing Lines – connecting dots*. *Wakaman*, wat *wandelende man* betekent, is ontstaan uit een verlangen om de positie van beeldend kunstenaars van Surinaamse afkomst te onderzoeken en hun profiel(en) op het internationale toneel te vergroten.

JONATHAN VAN DOORNUM - DARK THERE, JOYFUL HERE

Tentoonstelling in Museum de Fundatie te Zwolle

t/m 17 augustus 2025

In de sculpturen, tekeningen en performances van Jonathan van Doornum komen technologie, communicatie en magie samen. Zijn werken maakt hij vaak van aluminium. Koud materiaal dat Van Doornum een zachte, verhalende kracht meegeeft door het te vormen, tot bijvoorbeeld vlammen, krullen of strikken. Zijn beeldtaal wordt beïnvloed door zowel eeuwenoude, ceremoniële objecten als de meest hedendaagse technieken. Zo maakt Van Doornum een poëtische wereld zichtbaar waarin verleden, heden en toekomst gelijktijdig bestaan. Veranderende relaties lopen hier als een rode draad doorheen.

Onze onderlinge manieren van contact leggen zijn de afgelopen eeuw flink veranderd. Spiritualiteit, religie en traditie zijn grotendeels verdwenen uit ons dagelijkse bestaan en hebben leegtes achtergelaten die opgevuld worden door technische uitvindingen. Dit zorgt er automatisch voor dat onze leefomgeving steeds functioneler wordt, ontdaan van de pracht en praal die we kennen van kerken of middeleeuwse architectuur. In plaats van ontmoetingsplekken verrijzen er 5G-masten. Van Doornums futuristisch ogende sculpturen reflecteren hierop; door digitale esthetiek te combineren met ornamentale details lijken zijn beelden signalen uit verschillende tijden uit te stralen. Zijn werk kan daarmee gezien worden als een tegenbeweging tegen onze digitale revolutie, of als een oproep om op andere of nieuwe manieren contact te zoeken.

In zijn meest recente werk focust Van Doornum zich voornamelijk op de relatie tussen stad en platteland. Als maker uit Zwolle en geboren in een plattelandsgemeenschap, begrijpt Van Doornum dat er van oudsher vanaf het platteland vaak met een mengeling van ongenoegen en afgunst naar stedelijke gebieden

wordt gekeken. Die tegenstelling tussen centrum en periferie is eeuwenoud, alhoewel de afgelopen verkiezingen laten zien dat deze relatie aan het verschuiven is. Veel van de vormen en motieven die je op het platteland tegen komt verwerkt Van Doornum in zijn nieuwste werken. Hiervoor verweeft hij vertrouwde landelijke elementen in zijn sculpturen, terwijl hij ze een andere lading meegeeft. Zo reageert hij met een ploeg met handen die van kantoormedewerkers lijken te zijn, op het sentiment van het platteland richting de stad en vice versa. Het gaat Van Doornum hierbij om het verbinden van plaatsen die gevoelsmatig mijlenver uit elkaar liggen. De antenne, een apparaat dat plaatsen op afstand met elkaar verbindt, vormt voor Van Doornum hierbij een belangrijke schakel tussen stad en platteland: hoe kunnen deze twee werelden dichter bij elkaar komen, en wat kunnen ze daarbij van elkaar leren ?

Jonathan van Doornum (1987, Mariënberg, NL) woont en werkt in Zwolle. Hij behaalde zijn Bachelor of Fine Art aan ArtEZ in Zwolle en nam daarna deel aan verschillende residenties in Europa, onder andere bij de Rijksakademie Amsterdam en Wiels in Brussel. Zijn werk was te zien in verschillende groepstentoonstellingen, waaronder *Roosen & Guests* (2023) bij Kasteel het Nijenhuis. Van Doornum had verschillende solopresentaties, zoals bij Kunstvereniging Diepenheim, Wiels in Brussel (BE) en recent bij SecondRoom in Antwerpen (BE). *Dark There, Joyful Here* is zijn eerste museale solotentoonstelling, als onderdeel van de Fundatie Future Factory, het laboratorium van Museum de Fundatie. Multidisciplinaire makers gaan hier op zoek naar de hartslag van de tijd. Welke thema's bepalen de toekomst ?

FOLKERT DE JONG

Tentoonstelling in Museum de Fundatie te Zwolle

t/m 15 juni 2025

De held, de schurk en de waarheid - een theatrale tentoonstelling van de styrofoam beelden van Folkert de Jong.

Maarten Luther vermomd als terrorist. Jezus en Maria in omgekeerde rollen. Koningin Wilhelmina als circusdirecteur. Snoop Dogg als totempaal. Met verwrongen versies van historische figuren laat Folkert de Jong zien hoe geschiedenis tot stand komt, anders had kunnen lopen en nog steeds verandert. De Jong speelt met de geschiedenis: hij draait rollen om, laat hedendaagse problemen in het verleden opduiken en historische gebeurtenissen anders verlopen dan we gewend zijn. *De held, de schurk en de waarheid* reist anderhalf jaar lang door heel Nederland (uniek voor een beeldende kunsttentoonstelling) langs onder meer Kunstlinie Almere, Chassé Breda, Rotterdam Art Week en Museum de Fundatie in Zwolle.

De held, de schurk en de waarheid is een initiatief van curator en cultureel ondernemer Johan Idema, i.s.m. Folkert de Jong en tentoonstellingsmakers Brandwacht & Meijer.

In de expositie worden de beelden van De Jong *geënceneerd*: prikkelende audioverhalen en theatrale belichting voorzien de sculpturen van betekenis en duiding. Auteurs en theatermakers als Elfie Tromp,

Abdelkader Benali, Rozienna Salihu en Maxine Palit de Jongh schreven de verhalen. De theatrale opvoering laat publiek het werk van De Jong diepgaander begrijpen en beleven.

De tentoonstelling presenteert historische figuren als gouverneur Peter Minuit (terwijl hij Manhatta 'koopt'), Maarten Luther (vermomd als terrorist), Jezus en Maria (in omgekeerde rollen), Koningin Wilhelmina (als circusdirecteur), Snoop Dogg (als totempaal) en Zeeuws Meisje. Samen vertellen de beelden een verhaal over de geschiedenis van ons land – onze handelsgeest, de rol van religie, de positie van de vrouw – en hoe deze geschiedenis is geschreven én wordt herschreven. De expositie vormt een unieke, creatieve en visuele geschiedenisles, die even vrolijk als grimmig uitpakt. De kunstenaar speelt met geschiedenis: draait rollen om, laat hedendaagse problemen in het verleden opduiken en historische gebeurtenissen anders verlopen dan we gewend zijn.

De held, de schurk en de waarheid laat zien hoe Folkert De Jong zijn kunst inzet als wapen om geschiedenis te bevragen. 'Een onschuldig wapen, 'want je kijkt er enkel naar. Maar ik wil laten zien dat historie behalve statisch ook kneedbaar is. Door de tijd heen kunnen rollen veranderen.' De tentoonstelling toont hoe een andere tijdsgeest leidt tot een andere geschiedenis. Dit maakt het werk van De Jong en deze expositie actueel en relevant, nu maatschappelijke issues als racisme, genderidentiteit en kolonialisme de overdracht van geschiedenis volop ter discussie stellen.

Folkert de Jong (Alkmaar, 1972) wordt beschouwd als een van de belangrijkste levende kunstenaars van Nederland. Hij studeerde aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en Rijksakademie van beeldende kunsten. Zijn werk bestaat uit levensgrote mensfiguren gemaakt van isolatiemateriaal: polyurethaanschuim en styrofoam. De Jong ontving de Prix de Rome en Charlotte Köhler Prize en verwierf de afgelopen vijftientig jaar internationale faam met tientallen solo-exposities in musea wereldwijd, van Milaan en New York tot Mexico-Stad en Hongkong. De Jong wordt geroemd om zijn virtuositeit als beeldhouwer en zijn briljante expressie van de menselijke waanzin.

FUNDATIE COLLECTIE: 80 JAAR VRIJHEID

Tentoonstelling in Museum de Fundatie te Zwolle

t/m 17 augustus 2025

In 2024 en 2025 vieren we dat de Tweede Wereldoorlog 80 jaar geleden ten einde kwam. In Nederland kregen we toen onze vrijheid terug, maar op veel plaatsen in de wereld wordt tot op de dag vandaag nog oorlog gevoerd. In een thematische presentatie van de Fundatie Collectie laten we de impact van de Tweede Wereldoorlog op de kunst zien aan de hand van twee aspecten: de vrijheid van kunst en de vrijheid van mensen. De tentoonstelling richt zich enerzijds op de kunstpolitiek van de nazis en anderzijds op het leven van Paul Citroen in de onderduik tijdens de Tweede Wereldoorlog.

In nazi-Duitsland werd het begrip *Entartete Kunst* gebruikt om kunst aan te duiden die niet in bij Hitlers voorstellingen over kunst beantwoordde. Daarbij ging het om vrijwel alle kunst die afweek van een naturalistische voorstelling, met andere woorden om de gehele avant-

garde uit die tijd, zoals abstracte kunst en het expressionisme. In 1937 begon in München een grote reizende tentoonstelling met 650 werken die werden gezien als voorbeelden van *Entartete Kunst*. Alle werken werden door elkaar heen geplaatst en bij elk werk werd de aankoopprijs vermeld, met daarbij het museum dat het werk had aangekocht en het jaar van aankoop. In de tentoonstellingsruimtes stonden leuzen op de muren die de spot dreven met de getoonde kunst. Alles met als doel om bij het publiek een afkeer op te wekken voor deze werken en de grote bedragen die eraan waren uitgegeven. Tegelijkertijd werd in 1937 in München in de Große Deutsche Kunstausstellung kunst getoond die wel bij de nazis in de smaak viel.

Na München ging de tentoonstelling *Entartete Kunst* vier jaar lang in verschillende samenstellingen op reis in Duitsland en Oostenrijk. Uiteindelijk zagen ongeveer drie miljoen mensen de tentoonstelling. Hierna werden de werken verkocht, geruild of vernietigd. Onder de kunstenaars die als 'entartet' werden bestempeld, en wier werken op de tentoonstelling uit 1937 werden getoond, bevonden zich onder andere Käthe Kollwitz, Max Pechstein en Otto Dix, waarvan zich werken in de collectie van Museum de Fundatie bevinden. We laten ons publiek kennismaken met de werken van deze makers, die stuk voor stuk juist hebben gezorgd voor grote en belangrijke veranderingen in de kunst.

Paul Citroen is een van de belangrijkste makers uit de collectie Overijssel, die in langdurige bruikleen is bij Museum de Fundatie. Naast de werken die Citroen van andere makers verzamelde, bevinden zich hierbij ook een groot aantal werken van hem zelf, afkomstig uit zijn nalatenschap. De Tweede Wereldoorlog was voor Paul Citroen, die van joodse afkomst was, een zeer moeilijke periode in zijn leven. In 1943 dook hij onder in Wassenaar. Begin 1944 verhuisde hij naar een ander onderduikadres in Laren. Hij bleef wel doorwerken. Omdat hij veel alleen was, werden dat vooral zelfportretten. Na D-Day in juni 1944 voegde hij zich bij zijn vrouw Lien en dochter Paulien, die ondergedoken zaten bij Uitgeverij De Driehoek van Henri Methorst in 's Graveland.

In de collectie van de provincie Overijssel bevinden zich meerdere werken, portretten, zelfportretten en landschappen, die Paul Citroen maakte toen hij ondergedoken zat.

SUZE ROBERTSON. WERKEN OP PAPIER

Tentoonstelling in het Kunstmuseum te 's-Gravenhage
t/m 31 augustus 2025

Directe en intieme voorstellingen van het dagelijks leven, in beeld gebracht met houtskool, krijt en potlood. Kunstmuseum Den Haag toont een selectie werken op papier van de Haagse kunstenaar Suze Robertson (1855 – 1922). Eigenzinnig als ze voor haar tijd was, koos ze boeren en arbeiders als onderwerp. Vooral vrouwen. Met rauwe, krachtige en eerlijke lijnen komen de mensen tot leven.

Tekenen vormt de basis van Robertsons werk. Ze volgt haar opleiding voor tekenleraar aan de Haagse Academie en geeft ook les aan verschillende scholen. Waarna ze zich volledig richt op haar schilderkunst. Tijdens haar leven krijgt Robertson al veel erkenning en wordt haar werk regelmatig tentoongesteld in binnen- en buitenland. Ze komt op wanneer de Haagse School de toon zet in de kunstwereld en inspireert de volgende generatie kunstenaars, zoals Piet Mondriaan, met haar vernieuwende werken.

NEW BABYLON. VISIONS FOR ANOTHER TOMORROW

Tentoonstelling in het Kunstmuseum te 's-Gravenhage
t/m 31 augustus 2025

De toekomst verbeelden is stippen aan de horizon zetten, voorbij vandaag kijken. Waar zijn we en waar willen we naartoe? Kunstmuseum Den Haag maakt met New New Babylon ruimte voor nieuwe vergezichten. Zijn grote visies nog wel van deze tijd? Vanuit verbondenheid en zorg zetten makers de toekomst in een ander licht.

Ademende en kloppende apparaten die het menselijk brein vervangen, een zee van kindertekeningen die continenten verbindt en sociale huurwoningen gebouwd op containerschepen. In *New New Babylon: Visions for Another Tomorrow* delen toonaangevende en opkomende beeldend kunstenaars, ontwerpers, denkers en activisten hun perspectieven vanuit de hele wereld. Startpunt is het visionaire project New Babylon (1956-1974) van Constant Nieuwenhuys, een sleutelwerk in de collectie Kunstmuseum Den Haag. Hierin gaf hij vorm aan een samenleving voor ultieme creativiteit en vrijheid om te spelen. Makers van nu laten zien dat Constants zoektocht nog verre van voltooid is. *New New Babylon: Visions for Another Tomorrow* toont de kracht, schoonheid en noodzaak van radicale verbeelding.

MARIA PININKA-BERES

Tentoonstelling in Kunstmuseum te 's-Gravenhage
t/m 17 augustus 2025.

Is a Woman a Human Being? De feministische, baanbrekende kunstenaar Maria Pinińska-Bereś (1931-1999) is met haar zachte doch krachtige sculpturen, vooruitstrevende performances en installaties haar tijd ver vooruit. Ze zou zelfs de Poolse voorloper van Marina Abramović genoemd kunnen worden. Geïsoleerd in het communistische Polen tijdens de tweede feministische golf in het westen weet ze toch deze tijdsgeest te vangen met haar werk. Roze is haar *signature* kleur en eigent ze

zich toe als een symbool voor vrijheid van vrouwen. Met haar scherpzinnige werken gaat ze in op de rol van de vrouwelijke kunstenaar in een patriarchale wereld, machtsstrijd, seksualiteit en politieke rebellie. In 1979 was deze bijzondere kunstenaar al te zien in de groepstentoonstelling *Feministische Kunst Internationaal* in het museum. Het Kunstmuseum Den Haag presenteert nu de eerste solotentoonstelling van de in Polen befaamde Pinińska-Bereś in Nederland. Een primeur voor het Nederlandse publiek!

CHARLEY TOOROP. LIEFDE VOOR VAN GOGH

Tentoonstelling in het Kröller-Müller Museum te Otterlo
van 24 mei 2025 t/m 14 september 2025

Voor Charley Toorop is Vincent van Gogh een grote inspiratiebron. Zijn werk maakt zo'n indruk op de jonge Charley dat het een van de redenen is dat ze uiteindelijk kiest voor het kunstenaarschap. Ze reist net als Van Gogh naar de Borinage en de Provence en deelt zijn voorliefde voor het verbeelden van de echte mens en de natuur. Van Goghs invloed is zichtbaar, met name in het werk dat ze tussen 1921 en 1925 maakt. Het is voor het eerst dat Toorops liefde voor Van Gogh onderwerp is van een tentoonstelling. Je ziet zo'n zestig werken van Charley Toorop, waarvan een deel zelden is getoond.

Ook al heeft het werk van Charley Toorop een geheel eigen oorspronkelijkheid en kracht, dat wil niet zeggen dat zij geen oog heeft gehad voor het werk van andere kunstenaars. Integendeel. Toorop bewonderde de schilderkunst van Bart van der Leek en Piet Mondriaan, maar ook van buitenlandse tijdgenoten zoals Georges Braque, Pablo Picasso en Fernand Léger. Toch heeft Vincent van Gogh volgens haar – zelfs meer dan haar vader Jan Toorop – aan de wieg gestaan van haar kunstenaarschap en ze heeft hem haar hele leven bewonderd. Zijn werk was voor haar 'de

doorbraak naar een nieuwe wereld'.

"Vincent van Gogh was er voor mij alvóór ik begon te schilderen, eigenlijk bij mijn bewustwording. Het was het eerste geschil met mijn vader die het zo anders zag, voor mij was het de doorbraak naar een nieuwe wereld. Altijd is het een gebeuren gebleven om zijn werk te zien. De grote tentoonstelling Amsterdam van zijn werk na de Bevrijding was nog meer de Bevrijding voor mij dan de eigenlijke. Dat zijn werk daar zo prachtig kon hangen, en dat wij het weer zó konden zien: de magistrale tekeningen van het Franse landschap, de geschilderde landschappen, de figuren en de stillevens."

Charley Toorop, februari 1953.

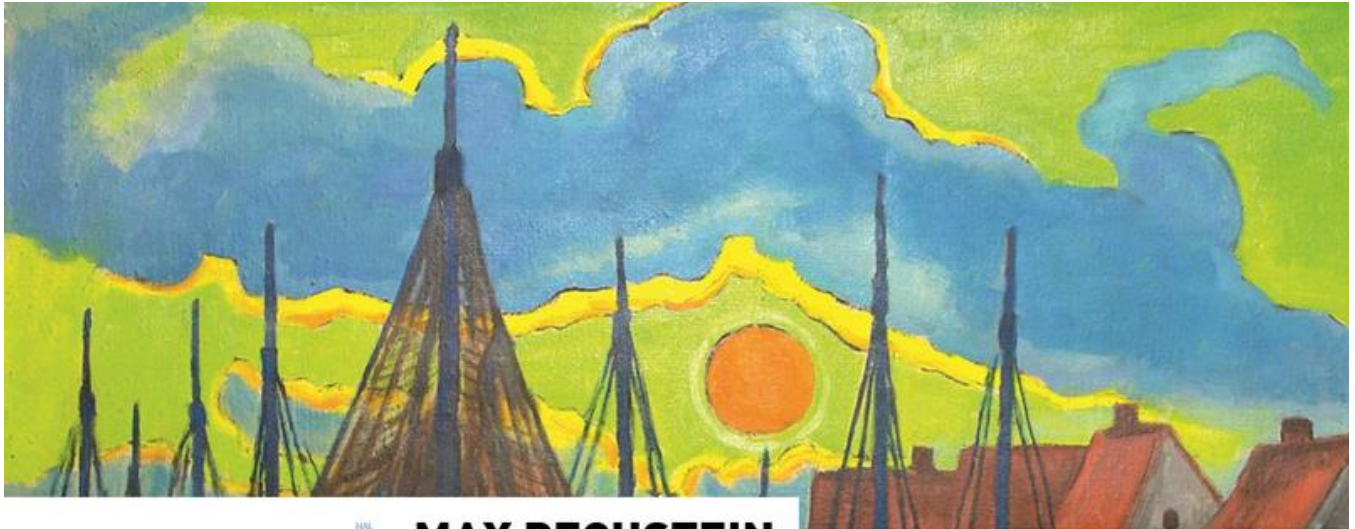
Aan de hand van verschillende thema's, waaronder de representatie als kunstenaar en als mens, haar pelgrimage naar de Borinage, haar reizen naar Parijs en Zuid-Frankrijk, haar sociale bevlogenheid en haar houding ten opzichte van de mens en de natuur, wordt de bewondering van Charley Toorop voor Vincent van Gogh uiteengezet. Naast Toorops schilderijen en werk op papier uit de Kröller-Müllercollectie, zijn er werken te zien uit de collecties van onder andere het Kunstmuseum Den Haag, Stedelijk Museum Amsterdam, Stedelijk Museum Alkmaar, Centraal Museum Utrecht, Museum More, Museum De Wieger en uit verschillende particuliere verzamelingen. Bij de tentoonstelling verschijnt in samenwerking met Waanders Uitgevers een publicatie die diepgaand ingaat op de relatie tussen Charley Toorop en Vincent van Gogh.

Net als Van Gogh neemt Charley Toorop een bijzondere plek in de collectie van het Kröller-Müller Museum in. Helene Kröller-Müller en haar kunstadviseur Henk Bremmer zagen in beide kunstenaars iets hogers, omdat zij 'onbeïnvloed door den tijdgeest eigen wegen zijn gegaan'. Dankzij de aankopen die Kröller-Müller tussen 1916 en 1938 deed en belangrijke latere aanvullingen waaronder in 1977 door het legaat van de Haagse verzamelaar C.A. Hoogendijk, is het Kröller-Müller Museum in het bezit van de grootste museale verzameling van het werk van Charley Toorop.

MAX PECHSTEIN. EXPRESSION OF HARMONY

Tentoonstelling in de Kunsthal te Rotterdam

t/m 15 juni 2025

1 **MAX PECHSTEIN**
EXPRESSION OF HARMONY
28 MAART 2025 - 15 JUNI 2025

Ontdek dit voorjaar in de Kunsthal een omvangrijk overzicht van de Duitse expressionistische schilder en Die Brücke-lid Max Pechstein (1881-1955). Pechsteins dynamische en kleurrijke composities zijn van grote invloed geweest op de ontwikkeling van de beeldtaal van het expressionisme. Veel van zijn werk weerspiegelt een zoektocht naar een harmonieuze relatie tussen mens en natuur, onder meer geïnspireerd door Pechsteins reizen naar de Pruisische dorpen Nidden en Leba en de Palau-eilanden. Hij reflecteert in zijn werk op een tijdperk van ingrijpende veranderingen in Europa, waaronder de onderdrukking van zijn kunst door het naziregime. Aan de hand van ruim vijftig schilderijen aangevuld met prenten, houtsneden, tekeningen, foto's en persoonlijke voorwerpen van de kunstenaar toont de Kunsthal zijn brede oeuvre en krijgt je inzicht in het persoonlijke leven van Max Pechstein.

Max Pechstein begint eind negentiende eeuw zijn carrière als decoratief schilder in Zwickau, waarna hij naar Dresden verhuist om te studeren aan de Koninklijke Kunstacademie. Hij sluit zich in 1906 aan bij Die Brücke, een invloedrijke kunstbeweging waartoe ook kunstenaars als Ernst Ludwig Kirchner en Emil Nolde toe behoren. De naam symboliseert de ambitie van kunstenaars een brug te slaan naar een nieuwe kunstbenadering, los van de gevestigde normen van de academische kunst. Vroeg werk van Pechstein, waaronder het olieverfschilderij Meisje in het woud (1910), laat zien hoe realistische weergaven van de werkelijkheid binnen de schilderkunst plaatsmaken voor felle kleuren, ruwe, expressieve penseelstreken en vormexperimenten. Als kunstenaar is Pechstein op zoek naar harmonie, een streven dat zowel in zijn keuze van onderwerpen als in zijn kleurgebruik naar voren komt. Zijn concept van harmonie is nauw verbonden met de relatie tussen mens en natuur. Zo laat hij zich inspireren door zijn reizen naar het Oost-Pruisische vissersdorp Nida (Nidden), waar Pechstein lange periodes doorbrengt. Dit schilderachtige dorpje staat bekend als een van de oudste kunstenaarskolonies van Europa. Pechstein beschouwt deze plek, net als vele andere kunstenaars, als een paradijs en vindt inspiratie in de natuurrijke omgeving. Ook Leba, een vissersdorp in toenmalig Pruisen, dient veelal als onderwerp voor zijn werk. In de periode dat Pechstein hier verblijft, schildert hij in levendige kleuren de haven, vissersboten en vissers, en later in zijn carrière ook Avond in de haven van Leba (1951). Een schilderij dat bijna licht uitstraalt vanwege de felle tinten geel en blauw. Pechstein is nauw betrokken bij de mensen uit deze dorpen. Hij gaat regelmatig met hen mee het land of de zee op en legt dit met zijn camera vast. De talrijke foto's die hij tijdens deze momenten maakt, laten zien hoe Pechsteins dynamische composities van het plattelandleven in zijn schilderijen en prenten tot stand zijn gekomen.

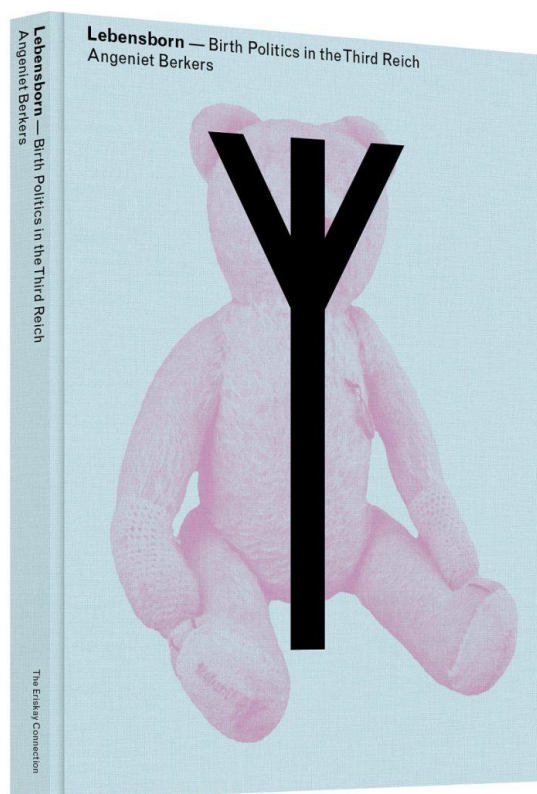
Geïnspireerd door Paul Gauguins schilderijen van Tahiti en de Marquesas, vertrekt Pechstein naar de Palau-eilanden, die destijds deel uitmaken van het Duitse koloniale rijk. Dagboekfragmenten van zijn verblijf op de eilanden geven inzicht in de belevingswereld van de kunstenaar. Zijn reis moet vroegtijdig worden afgebroken vanwege het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, maar de kunstenaar keert in gedachten vaak terug naar deze plek van verlangen. Eenmaal terug in Berlijn, put hij uit zijn herinneringen aan Palau en baseert hij zijn kleurrijke olieverfschilderijen op de schetsen die hij daar van de paradijselijke omgeving heeft gemaakt. Hij schildert de ruisende palmbomen, tropische bloemen en helderblauwe watervallen die zich op de eilanden bevinden, en ook de lokale bevolking – al vissend en varend – brengt hij tot leven op zijn canvas.

Met zijn werk verkent Pechstein de tegenstelling tussen het eenvoudige plattelandleven en de verfijnde stedelijke wereld. Zowel in zijn schilderijen als in zijn prenten, die een groot onderdeel van zijn oeuvre beslaan, benut Pechstein de expressieve kracht van scherpe licht-donkercontrasten. Hiermee legt hij de mensen op het platteland levendig vast, in tegenstelling tot de stedelijke portretten die hij maakt van onder anderen zijn zoon – statig gekleed in smoking – verschillende kennissen en zichzelf, vaak afgebeeld met een rokende tabakspijp. Ondanks de grote verschillen tussen het leven op het platteland en de stad, tracht Pechstein in al zijn portretten de innerlijke wereld van zijn geportretteerden te vangen.

ANGENIET BERKERS. LEBENSBORN

Tentoonstelling in de Kunsthal te Rotterdam

t/m 13 juli 2025

Documentair fotograaf Angeniet Berkers (1985, Nijmegen) onderzocht vijf jaar lang het nazistische Lebensborn-programma, dat als doel had het aantal 'Arische' nakomelingen te vergroten. Haar bevindingen bundelde ze in het boek *Lebensborn. Birth Politics of the Third Reich*. Ter gelegenheid van de herdenking van 80 jaar vrijheid in Nederland presenteert Kunsthal Rotterdam haar werk in de tentoonstelling *Lebensborn*.

De tentoonstelling vertelt het indrukwekkende verhaal van deze bijzondere geschiedenis aan de hand van fotografie, archiefmateriaal en interviews, met nadruk op de belangrijkste gebeurtenissen en de persoonlijke gevolgen voor de betrokkenen. Berkers documenteerde de ervaringen van negen kinderen die inmiddels in de tachtig zijn. De Kunsthal brengt de verhalen van drie van hen – Gisela, Michael en Ingrid – onder de aandacht. Tijdens haar onderzoek vond Berkers voorwerpen en documenten die laten zien hoe nationalistische denkbeelden op een griezelig georganiseerde manier door-drongen in Lebensborn-tehuizen. In de tentoonstelling zijn onder meer meetinstrumenten te zien die destijds

werden gebruikt om een 'Arische' afkomst vast te stellen. Berkers bezocht ook voormalige Lebensborn-tehuizen en fotografeerde zowel de gebouwen als het omringende landschap. Hoewel deze locaties inmiddels een andere functie hebben, blijven ze stille getuigen van een bewogen verleden.

In 1935 startte Duitsland een programma om het Derde Rijk te voorzien van de nieuwe generatie leiders en toekomstige elite: Lebensborn (Bron van leven). De architect achter dit plan, Heinrich Himmler, had als doel om met deze kinderen de 'rassenkwaliteit' te verbeteren in het nieuw op te bouwen nationaalsocialistisch imperium. Vanwege de sterke daling van het geboortecijfer werden abortus en anticonceptie ver-

boden. Gezinnen met kinderen kregen financiële stimulansen. SS-officieren werden, voordat ze naar het front vertrokken, aangespoord om zoveel mogelijk kinderen te verwekken, ook buiten het huwelijk. In de Lebensborn-tehuizen verspreid over Europa konden getrouwde en ongetrouwde vrouwen hun kinderen baren als ze voldeden aan de eisen van het Arische ras. Toen bleek dat het programma onvoldoende resultaat opleverde, ging men over op ontvoering van kinderen met blond haar en blauwe ogen uit Oost-Europa om ze vervolgens te 'Germaniseren'. Na de oorlog werden de kinderen uit deze tehuizen en hun gezinnen vaak gestigmatiseerd en soms zelfs mishandeld of misbruikt. Velen groeiden op met geheimen. Haar jarenlange onderzoek bundelde Angeniet Berkers vorig jaar in het boek *Lebensborn. Birth Politics of the Third Reich* (40 EUR, 272 pagina's, EAN 9789083357164). Te koop in de Kunsthallwinkel en -webshop.

Over Angeniet Berkers:

Angeniet Berkers (1985) is een sociaal geëngageerde fotograaf gevestigd in Rotterdam en afgestudeerd aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag. Ze was jaren werkzaam als sociotherapeut en hielp onder andere veteranen en vluchtelingen met complexe PTSS en jongeren met acute psychiatrische problematiek. Als fotograaf kiest ze gevoelige onderwerpen die ze op een eerlijke en genuanceerde manier in beeld wil brengen. Met haar werk probeert ze grip te krijgen op de extremen van de hedendaagse samenleving en daagt ze het referentiekader van de kijker uit.

HAEGUE YANG

Tentoonstelling in de Kunsthall te Rotterdam

t/m 31 augustus 2025

Haegue Yang

Leap Year.

Ontdek in de Kunsthall de eerste grote overzichtstentoonstelling van de Zuid-Koreaanse kunstenaar Haegue Yang (1971, Seoul) in Nederland. Yang is een van de meest toonaangevende kunstenaars van haar generatie. Leap Year toont haar veelzijdige werk, dat zich over dertig jaar uitstrekt en verschillende media zoals installaties, sculpturen, video, tekst en geluid omvat. Ze transformeert

alledaagse objecten, zoals aluminium jaloezieën, droogrekken en metalen bellen, tot kunstwerken die de zintuigen prikkelen.

In haar werk benadrukt Yang hoe beweging, gevoelens en emoties in verschillende culturen worden ervaren. Ze maakt gebruik van licht, geluid, damp, warmte en geur om herinneringen en associaties op te roepen. Ze laat theaterlichten over jaloezieën bewegen en schaduwen werpen, en transformeert droogrekken tot mensachtige wezens in acrobatische houdingen. De afgelopen dertig jaar reist Yang voornamelijk tussen Berlijn en Seoul. Thema's als migratie, identiteit, geschiedenis en traditie zijn daardoor vanzelfsprekend verweven in haar werk, en nauw verbonden met verhalen uit muziek, literatuur en politiek. Ook volksrituelen en traditionele ambachten zijn de afgelopen jaren een speerpunt geworden in haar werk. Aan

de andere kant reflecteert Yang ook kritisch op ideeën uit de moderne westerse kunstgeschiedenis. Maar ook als ze maatschappelijke vraagstukken aanpakt, blijft haar werk altijd persoonlijk en intiem. Yang's kleurrijke rieten sculpturen, *The Randing Intermediates – Underbelly Alienage Duo* (2020), maakte zij in samenwerking met ambachtslieden op de Filipijnen. Hun organische vormen, die doen denken aan zeedieren, zijn geweven met behulp van traditionele technieken en versierd met kunstplanten. De sculpturen zijn voorzien van industriële handgrepen, wat suggereert dat ze verplaatst kunnen worden. *The Randing Intermediates* verwijzen ook naar ceremoniële rituelen, waarbij niet-menselijke symbolen voor menselijk leven kunnen staan. De muren in deze ruimte zijn geschilderd in een opvallende kleur: *Quasi-Yves Klein Blue*, naar het patent van de kleur blauw van de beroemde Franse kunstenaar Yves Klein (1928–1962). Interessant genoeg werd deze nieuwe tint, op verzoek van de kunstenaar, uitgekozen door beveiligingspersoneel van de Kunsthall. Uit verschillende in Rotterdam verkregen verfmonsters meenden zij dat deze kleur het origineel het dichtst benadert. Met het subtiele verschil tussen de originele kleur en de 'quasi' versie, roept Yang vragen op over authenticiteit en erfgoed.

De speciaal voor Leap Year gemaakte installatie *Star-Crossed Rendez-vous after Yun* (2024) is geïnspireerd door de Koreaanse componist en dissident Isang Yun (1917–1995). De installatie bestaat uit formaties van jaloezieën in geometrische vormen, een choreografie van licht en het geluid van Yun's 'Double Concerto' (1977). Dit muziekstuk, gecomponeerd voor een klein orkest en twee solo-instrumenten – harp en hobo, die respectievelijk een prinses en een herder vertegenwoordigen – is losjes gebaseerd op een Koreaanse volksvertelling. Het drukt zowel het verdriet van de scheiding van twee geliefden uit, als de vreugde van hun jaarlijkse hereniging — een mogelijke vergelijking met het verdeelde Korea.

Haegue Yang (1971, Seoul, Zuid-Korea) woont en werkt in Berlijn en Seoul. Sinds 2017 geeft ze les aan de Städelschule in Frankfurt am Main. Yang neemt regelmatig deel aan internationale kunstevents en haar werk maakt deel uit van belangrijke institutionele en privécollecties wereldwijd. In 2018 wint ze de Wolfgang Hahn-prijs van Museum Ludwig in Keulen, en in 2022 ontvangt ze de 13e Benesse-prijs tijdens de Singapore Biennale. Haar werk was onder andere te zien in het Helsinki Art Museum (2024), S.M.A.K. in Gent (2023), Pinacoteca de São Paulo (2023), SMK – National Gallery of Denmark in Kopenhagen (2022), MCAD in Manilla (2020), Tate St Ives (2020), MoMA in New York (2019), The Bass in Miami Beach (2019), Museum Ludwig in Keulen (2018) en Centre Pompidou in Parijs (2016). Ze nam deel aan documenta 13 in Kassel (2012) en haar werk was vertegenwoordigd in het Zuid-Koreaanse paviljoen tijdens de 53e Biënnale van Venetië (2009). In februari 2025 presenteert het Nasher Sculpture Center in Dallas, Texas een solotentoonstelling van haar werk.

ANANSI DE SPIN

Tentoonstelling in de Kunsthall te Rotterdam

t/m 29 juni 2025

van de kleurrijke tekeningen van het collectief Moldybyrd Studio én creatieve opdrachten, de verhalen en rijke geschiedenis van Anansi.

Van een geheugenspel en speurtocht tot interactieve vragen en een tekenwedstrijd: kinderen maken op een speelse manier kennis met Anansi. In de tentoonstelling zijn kleurrijke illustraties uit de prentenboeken te zien, waarin de invloeden van de West-Afrikaanse cultuur duidelijk zichtbaar zijn. Yngwie Boley, Diana

Anansi de spin.

Wie niet sterk of groot is, moet slim zijn! Duik vanaf 22 februari in de wereld van de vindingrijke en ondeugende Anansi. De spin, bekend uit eeuwenoude West-Afrikaanse, Surinaamse en Caribische volksverhalen, schittert ook in de kindvriendelijke prentenboeken van schrijver Iven Cudogham (1977, Paramaribo). In de kleinschalige tentoonstelling in HAL 7 ontdekken families en kinderen aan de hand

van Houten en J.J. Epping van Moldybyrd Studio lieten zich inspireren door onder andere traditionele kleding en levendige stoffen. Ook in het ontwerp van Anansi zelf komt het tropische decor terug - zo doet zijn buik bijvoorbeeld denken aan een Afrikaans schild. Daarnaast speelt eten een belangrijke rol in de verhalen, wat tot uiting komt in speelse illustraties vol tropisch fruit en Surinaamse gerechten.

Cudogham's Anansi-verhalen spelen zich af in het tropisch woud, waar de sluwe spin met zijn vrouw Makuba en hun zeven kinderen woont. Samen met vrienden Schildpad, Konijn, Aap, Krekel, Haan, Olifant en Otter beleeft hij grappige en leerzame avonturen. Bovendien schuwt hij geen uitdaging: met zijn streken weet hij zelfs de Gulzige Tijger en de Bazige Koning te slim af te zijn. In de leeshoek is de complete serie – die inmiddels uit zes delen bestaat – beschikbaar om (voor) te lezen. Daarnaast zijn twee boeken, ingesproken door Cudogham, te beluisteren.

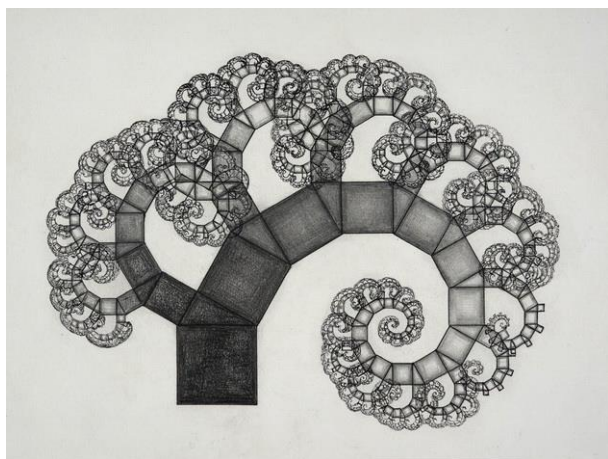
Traditionele West-Afrikaanse Anansi-vertellingen, die naast vermaak ook taalvaardigheid en gemeenschapswaarden overbrengen, verspreidden zich tijdens de trans-Atlantische slavernij (16e-18e eeuw) naar het Caribisch gebied en Suriname, waar tot slaaf gemaakte mensen ze in het geheim blijven doorvertellen. In de twintigste eeuw komen de fabels met migranten naar Nederland en verschijnen ze steeds vaker in geschreven vorm. Onderdeel van de tentoonstelling zijn historische boeken over Anansi, waaronder die van de beroemde Anansi-verteller en eerste president van de republiek Suriname, Johan Ferrier (1910-2010).

Iven Cudogham (1977, Paramaribo) is vader van zeven kinderen en woont in Amsterdam. Cudogham begint zijn carrière als storyteller met een rol als presentator bij Emma TV (Kinderziekenhuis AMC) en het Amsterdamse schooltv-programma BASTA. In 2010 wint hij de award voor Presentatietalent van het Jaar. In 2020 verschijnt bij Gottmer Kinderboeken zijn eerste prentenboek over Anansi de spin, met illustraties van Moldybyrd Studio. Sinds 2021 is hij Scholischrijver, en in 2022 is zijn *Anansi de spin – Sterker dan Olifant* de thematitel van de Kinderboekenweek. Inmiddels zijn ruim 130.000 exemplaren van zijn prentenboeken verkocht, is er een theatervoorstelling over Anansi de spin, én zijn er plannen voor een bioscoopfilm.

M.C.ESCHER & ALBERT E.BOSMAN: EEN WISKUNDIGE VERBINTENIS

Tentoonstelling in Museum Escher in het Paleis te 's-Gravenhage

t/m 15 juni 2025

Hoe verbeeld je oneindigheid op papier? Met deze vraag hielden M.C. Escher en Albert E. Bosman zich allebei bezig. Albert Bosman (1891-1961) was een ingenieur die werkte als wiskundeleraar én zich ontwikkelde tot een gepassioneerd kunstenaar. Zijn vakgebied – de wiskunde – stond daarbij centraal. Escher en Bosman waren van 1944 tot en met 1961 overburen in hun woonplaats Baarn en vonden elkaar in het spelen met wiskundige principes, vormen en ideeën. Beide kunstenaars maakten abstracte principes visueel toegankelijk voor een breder publiek. Voor het eerst is hun werk samen te zien in de presentatie *M.C. Escher & Albert E. Bosman: Een wiskundige verbintenis* in Escher in Het Paleis. De werken

nemen één zaal in beslag en zijn geïntegreerd in de permanente tentoonstelling met topstukken van M.C. Escher.

M.C. Escher verbindt in zijn werk wiskunde en kunst naadloos met elkaar, een gave die hem in de tweede helft van zijn carrière in contact brengt met geleerden over de hele wereld. Maar ook dichterbij huis vindt hij een zielsverwant. Zijn overbuurman Albert E. Bosman heeft een uitzonderlijke interesse in het visualiseren van wiskundige concepten, wat tot uiting komt in zijn beroemde creatie: de Boom van Pythagoras. Waar je reproducties van Eschers werk vaak in de wachtkamer van een dokter of tandarts tegenkomt, zo is Bosmans wiskundige figuur al decennialang als poster in klaslokalen door heel Nederland te vinden.

Naast de prenten van Escher, zijn tien wiskundige tekeningen van Albert E. Bosman te zien, net als speciale prenten van Escher uit het familiebezit van zijn buurman. Mogelijk hebben ze elkaar ontmoet tijdens hun studententijd in Delft, waar ze tegelijkertijd lid zijn van het Delftsch Studenten Corps. De twee vinden elkaar niet alleen in hun gedeelde liefde voor wiskunde en de muziek van Johann Sebastian Bach, ze worden ook goede vrienden. Ze komen vaak bij elkaar over de vloer, ook tijdens de moeilijke periode van de Tweede Wereldoorlog. De verhalen over Escher zijn daarom binnen de familie Bosman nog zeer levendig. Zo herinnert Bosmans zoon Eckart zich het beeld van een gutsende Escher in zijn atelier nog goed. Ook krijgen meerdere familieleden voor bijzondere gebeurtenissen, zoals een huwelijk, een prent door Escher geschonken. De band tussen de twee kunstenaars vereeuwigt Escher zelf in een ex libris die hij voor Bosman maakt in 1946.

Bosman en Escher gaan ook samen naar lezingen van de Baarnse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde. Escher is van kinds af aan al gefascineerd door het heelal, een onderwerp dat ook af en toe in zijn prenten terugkomt. Bosman belicht in zijn boek *Het wondere onderzoekingsveld der vlakke meetkunde* (1957) het verband tussen wiskundige principes, schelpen, de natuur en de kosmos.

De Boom van Pythagoras, Bosmans uitvinding om een abstract wiskundig concept op speelse wijze toegankelijk te maken, is zijn belangrijkste werk. Tijdens zijn leven heeft hij er al succes mee. Bosman ontwikkelt de boom als een verbeelding van het consistent herhalen van de stelling van Pythagoras. De Boom van Pythagoras is een fractal; een meetkundige figuur die bestaat uit delen die overal dezelfde vorm hebben als de figuur zelf, maar dan in een kleinere versie. Voor deze boom gaat Bosman uit van een vierkant met daarop een gelijkbenige rechthoekige driehoek, waarvan de basis even groot is als een zijde van het vierkant. Op de beide rechthoekzijden van de driehoek komen vervolgens vierkanten met zijden gelijk aan die rechthoekzijden. En daarop weer gelijkbenige rechthoekige driehoeken. Dit proces wordt steeds herhaald. Door dit aaneenschakelen van vormen ontstaat er een boomstructuur, die de genoemde wiskundige stelling op een kunstzinnige en herkenbare vorm presenteert. In Escher in Het Paleis zijn meerdere varianten van zijn ontwerp te zien.

ONGEHOORD - VERZAMELDE VROUWEN

Tentoonstelling in Museum Gouda te Gouda

t/m 22 februari 2026

6 eeuwen geschiedenis door de ogen van vrouwen uit de collectie van Museum Gouda. Ruim 30 ijkpunten die de voortdurende golfbeweging van emancipatie markeren. Deze verhalen, vaak vergeten of verborgen, worden verteld in 'Ongehoord – Verzamelde vrouwen'.

Conservator Jorien Soepboer deed in 2024 onderzoek naar meer dan dertig vrouwen in de collectie van Museum Gouda. Van de gedurfde gravin Jacoba van Beieren en de pionierende schoonschrijver Maria Strick, tot de invloedrijke kunstenaar Charley Toorop, glasgraveerder Johanna Breebaart die haar talenten inzette voor de emancipatiebeweging van de 19e eeuw en de hedendaagse Goudse Rkia Majourhate.

Van huisvrouwen tot kunstenaars, vrouwen hebben altijd een onmiskenbare rol gespeeld, ondanks de beperkte erkenning in hun tijd. Vrouwen in alle lagen van de samenleving

hebben in de vroegmoderne tijd aanzienlijke zelfstandigheid, maar ze laten maar weinig tastbare sporen na. In de archieven worden de meeste vrouwen enkel aangeduid als huisvrouw, echtgenoot, moeder of dochter van een man. Hoe positioneerde zij zich in een wereld die vaak door mannen werd gedomineerd?

In de sporen van de Franse revolutie van 1789 en de Verlichting, krijgen vrouwen tijdelijk meer ruimte, maar in de 19de eeuw volgt een conservatieve tegenreactie. Vrouwen worden nadrukkelijk naar de huiselijke sfeer verbannen. Deze ongelijkheid leidt eind 19de eeuw tot de eerste tastbare emancipatiebeweging met als resultaat: vrouwenkiesrecht.

Tussen de twee wereldoorlogen lijkt een andere tijd aangebroken. Vrouwen dringen door in de politiek, de wetenschap, muziek en literatuur. Maar in de jaren vijftig worden vrouwen weer massaal opgesloten in het ideaalbeeld van de bevallige echtgenote achter het aanrecht. Dit leidt eind jaren zestig tot een tweede feministische golf. Josine de Bruyn Kops (1940 – 1987) heeft als directeur van Museum Gouda een belangrijke rol, zij is de eerste die een feministisch beleid voert en werk van vrouwelijke kunstenaars aankoopt.

JO KOSTER, KUNSTENAAR

Tentoonstelling in Museum Gouda te Gouda

t/m 4 januari 2026

De fruitbomen hangen vol met bloesem, de bloemenvelden zijn eindeloos en de mediterrane stadjes broeierig... In de schilderijen van Jo Koster (1868-1944) spat de zomer van het doek !

Getalenteerd, vastbesloten en eigenzinnig: Jo Koster is het allemaal. Ze volgt haar eigen pad in een tijd waarin dit niet vanzelfsprekend is. Ze trouwt niet, verdient haar eigen geld en laat zelf een huis bouwen. Als een van de eerste vrouwen durft zij van haar kunst te leven.

Een leven als succesvol portretschilder ? Niet dynamisch genoeg voor Jo Koster. Ze kiest voor haar vrijheid, stapt in de auto en reist heel Europa door. Frisse bloemenvelden, statige besneeuwde bergpieken, ruige kapen, slaperige dorpsgezichten en markante mensen: Jo Koster vereeuwigd het allemaal.

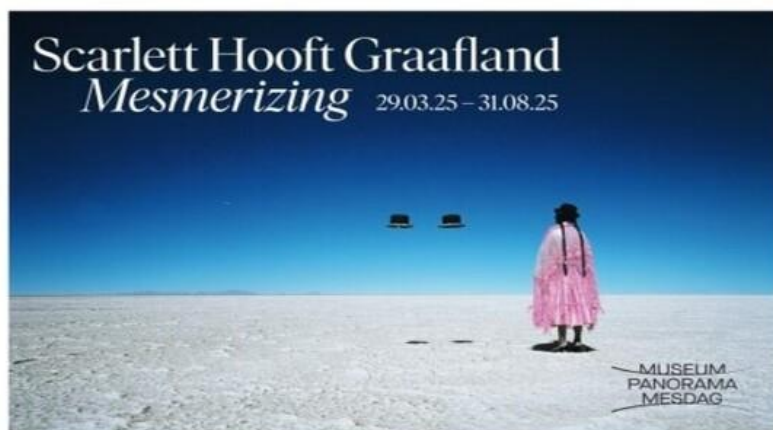
Jo Koster is ambitieus en wil zich artistiek voortdurend blijven verbeteren. De bekende kunstpedagoog en schilder H.P. Bremmer wordt haar mentor. Hij geeft Koster belangrijke adviezen en brengt haar in contact met vele

andere kunstenaars. De inspiratie vloeit rijkelijk over en weer. Bijzonder aan Jo Koster is dat zij niet vasthoudt aan een schilderstijl. Ze kiest gewoon wat het beste past bij haar onderwerp. Zo ontstaat een Staphorster interieur in divisionistische stippeltechniek en schildert ze dreigende paarse lichten boven korenvelden die doen denken aan Vincent van Gogh.

SCARLETT HOOFT GRAAFLAND. MEZMERIZING

Tentoonstelling in Museum Panorama Mesdag te 's-Gravenhage

t/m 31 augustus 2025.

In het museum zijn de betoverende beelden van kunstenaar Scarlett Hooft Graafland (1973) te zien. De overzichtstentoonstelling *Mesmerizing* toont een brede selectie kunstwerken, inclusief haar nieuwste werk.

Magische landschappen.

Net als Hendrik Willem Mesdag dat deed met zijn Panorama, weet Scarlett met ieder beeld telkens een nieuwe wereld te scheppen van kleurrijke, verwonderende land-

schappen en voorstellingen, al dan niet in samenwerking met de lokale bevolking. Niets is wat het lijkt, illusie en werkelijkheid smelten samen. Haar foto's, die ze soms verrijkt met borduurwerk, spelen met de perceptie van de kijker. Ze overstijgt met haar fotografie de werkelijkheid. En dat is knap, want ze werkt niet digitaal, alle beelden zijn echt, gefotografeerd met haar analoge camera en niet achteraf bewerkt. In haar foto's van ongerepte landschappen liggen onverwachte verhalen besloten, vaak voorzien van een maatschappijkritische ondertoon. Maar omdat ze in haar beelden vaak gebruikt maakt van humor, overheerst nooit het cynisme. Hooft Graafland wil dingen maken die ertoe doen, 'het is belangrijk dat er altijd hoop is', zegt ze daarover. Terugkomende thema's in haar werk gaan over vrouwenrechten, ongelijkheid en natuurbehoud.

JILDAU NIJBOER. WINDOW OF OPPORTUNITY

Tentoonstelling in het Singer Museum te Laren (NH)

t/m 8 maart 2026

In *Window of Opportunity* nodigt Singer Laren jonge kunstenaars uit om een kunstwerk te creëren voor het monumentale raam van het museum. Dit keer is het de beurt aan Jildau Nijboer (1994). Speciaal voor deze locatie maakt zij *Between the tides of Memory*, een opstelling bestaande uit drie elementen: een sculptuur in het raam, een semi-transparant schilderij in de ruimte en een schilderij aan de wand. Samen vormen ze een spel van gelaagdheid en perspectief, waarin de bezoeker een actieve rol speelt.

Jildau Nijboer onderzoekt hoe verschillende materialen en media elkaar kunnen versterken. In haar oeuvre staat de blik van binnen naar buiten centraal. Ze reflecteert op hoe onze waarneming wordt gevormd door kaders, zoals ramen en deuren, en verkent hoe subtiele sporen uit het verleden in onze omgeving voortleven. Haar werk is een dialoog tussen ruimte en herinnering.

“In de ontmoeting met oud glas in de villa van Singer Laren vond ik schilderkunst,” vertelt ze. “Het gefragmenteerd beeld nodigt uit tot een bepaalde schildertoets – het schakeren van licht en kleur vertaalt zich naar penseelstreken.”

Voor *Window of Opportunity* verdiept Jildau Nijboer zich in de huizen van kunstenaars die in Laren hebben gewoond en gewerkt. Vanuit het raam van Singer Laren kijkt ze naar het voormalige huis van schilder Anton Mauve en vraagt zich af: *Wat zagen kunstenaars door hun raam, en hoe heeft dit kader hun waarneming naar buiten toe gevormd?* Door ontmoetingen met huidige bewoners brengt zij de perspectieven van kunstenaars als Jan Sluijters, Lou Loeber en Piet Mondriaan in kaart. Deze inzichten vertaalt ze naar een sculptuur in het raam. Het semi-transparante schilderij voegt een extra venster toe aan de ruimte, waardoor een nieuw spel tussen binnen en buiten ontstaat.

Jildau Nijboer beschouwt kunst als een vorm van uitwisseling. Haar werken functioneren zowel zelfstandig als in wisselwerking met elkaar én de kijker. Als een choreograaf regisseert zij de relatie tussen kunstwerken, de ruimte en de beweging van de kijker. De bezoeker wordt uitgenodigd om door de verschillende lagen heen te kijken en nieuwe perspectieven te ontdekken.

WIJ ZIJN NATUUR

Tentoonstelling in het Singer Museum te Laren (NH)
van 22 mei 2025 t/m 31 augustus 2025

Singer Laren opent vanaf 22 mei 2025 de deuren voor de tentoonstelling *Wij zijn natuur*, naar het gedachtegoed van Prinses Irene van Lippe-Biesterfeld. In de tentoonstelling vraagt zij nogmaals aandacht voor de diepgaande relatie tussen mens en natuur. Zij stelt dat de mensheid zich buiten en boven de natuur heeft geplaatst, met alle gevolgen van dien. “We hebben onszelf verwijderd van de natuur, terwijl we daar onlosmakelijk deel van uitmaken. Door ons te verbinden met de natuur en dus met elkaar, bouwen we samen aan een toekomst waarin het welzijn van al het leven tot haar recht komt.” In samenwerking met gerenommeerde internationale kunstenaars en artdirector en curator van de tentoonstelling Maarten Spruyt brengt zij haar visie krachtig over het voetlicht. “Via kunst hoop ik mensen te bereiken in hun hart.”

De kunstwerken van onder anderen Henrique Oliveira, Jackie Mulder, Tomáš Libertíny, Sun-Hyuk Kim, Tony Matelli en Tineke van der Pouw Kraan fungeren als vensters, waardoor we een intieme blik werpen op de verwevenheid van al het leven. Het is een serene reis die je meeneemt naar een wereld van verstillen en reflectie, en die uitnodigt tot het herontdekken van onze plaats binnen de natuur.

Zo richt het werk van Tineke van der Pouw Kraan zich op een verborgen wereld die voor het blote oog onzichtbaar blijft: een verrassend netwerk van ondergrondse gemeenschappen waarin bacteriën en schimmels samenleven met bomen en planten. Deze oeroude levensvormen zijn essentieel voor de flora en fauna, en cruciaal voor onze voedselvoorziening en een gezonde, bio-diverse wereld.

Naast de tentoonstelling *Wij zijn natuur* toont Singer Laren een nieuwe collectiepresentatie: *Lokroep van de natuur*, waarin de aantrekkingskracht die de natuur op kunstenaars uitoefent centraal staat. Eind 19de eeuw trekken kunstenaars uit de steden naar het platteland om rechtstreeks naar de natuur te werken. Moderne kunstenaars leggen het boerenleven vast op doek, vlak voordat de mechanisering van de landbouw zijn intrede doet. Ploegen, spitten, zaaien, oogsten en maaien worden in uiteenlopende stijlen verbeeld. Tegelijkertijd toont het museum *A garden path* van Marc Mulders. De tuin, een terugkerend leidmotief in het werk van deze succesvolle Nederlandse schilder, symboliseert groei en leven, met de aarde als uitgangspunt: zijn vroege werk en de Larense luministen, waarmee hij zich verbonden voelt. In *A garden path* toont hij nieuw werk mede geïnspireerd op de Piet Oudolf beeldentuin van Singer Laren.

Wij zijn natuur is meer dan een tentoonstelling: het is een uitnodiging om ons opnieuw te verbinden met de natuurlijke wereld om ons heen. Prinses Irene wil met deze expositie een blijvende indruk achterlaten en een diepere bewustwording creëren over de plaats van de mens in de symfonie van het leven. Zo mooi verwoord door cabaretier Claudia de Breij: “Ik zoek naar iets wat we samen hebben, wat we samen kunnen. En ik zoek mensen die me daarbij inspireren. Mensen die de moed hebben om anders te zijn. Om te

veranderen. Mensen die denken 'dit moet anders kunnen' en het dan ook doen. Mensen zoals Irene van Lippe-Biesterfeld. En zoals jij." (Bron: Bergplaats. Een verhaal)

De tentoonstelling *Wij zijn natuur* zal vergezeld gaan van een uitgebreid publieksprogramma, variërend van workshops en lezingen, tot rondleidingen en optredens. Bij de tentoonstelling verschijnt een boek met een exclusief interview met Prinses Irene door Matthijs Schouten. Het boek wordt vormgegeven door Loes Claessens en uitgegeven door Jap Sam Books.

MARC MULDER: A GARDEN PATH

Tentoonstelling in (de Van den Brinkgalerij van) het Singer Museum te Laren (NH)
van 17 mei 2025 t/m 7 september 2025

Dit voorjaar exposeert Marc Mulders zijn nieuwste tuinschilderijen in de Van den Brinkgalerij. Daar gaat zijn werk een dialoog aan met de aangrenzende tuin van Piet Oudolf.

Voor deze recente serie vindt Mulders inspiratie in de texturen, kleuren en vormen van de Singertuin. Ook de kleurrijke ontwerp-schetsen van Piet Oudolf en de doeken van Larense luministen als Ferdinand Hart Nibbrig en Jan Sluijters inspireren hem.

Mulders schildert de tuin als een verlaten plek waar je over de paden kunt dwalen. Hij zegt: *"Wanneer ik de vreugde van mijn tuin probeer te schilderen in deze boze tijden, lijkt het alsof de zorgzame tuinman ('GOD'), die mij altijd vergezelt, de tuin en het atelier ('the mystic garden') heeft verlaten."* ... *"Maar toch brengen de opkomende irissen, lelies, rozen en andere bloemwonderen een melodie tevoorschijn die mij inspiratie en hoop biedt."*

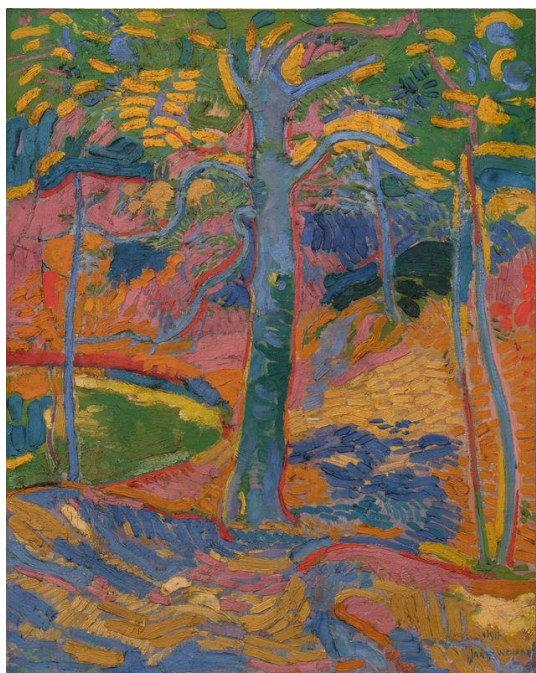
Met deze woorden verwijst hij naar een songtekst van Bob Dylan: *"There's no one here, the gardener is gone"*.

Marc Mulders schildert sinds 2008 vooral de tuin bij zijn boerderij in Noord-Brabant. Hij werkt bij daglicht in een open stal, staande op de drempel tussen het donker van de stal en de bloemenakkers rondom zijn atelier.

LOKROEP VAN DE NATUUR

Tentoonstelling in het Singer Museum te Laren (NH)

van 17 mei 2025 t/m 7 september 2025

Singer Laren presenteert *Lokroep van de natuur*: een nieuwe collectiepresentatie waarin de aantrekkingskracht die de natuur op kunstenaars uitoefent centraal staat. Vanaf eind 19de eeuw trekken kunstenaars uit de steden naar het platteland om rechtstreeks naar de natuur te werken. Zij richten hun blik op het landschap en op de boerenbevolking, die in direct contact staat met de aarde en leeft van het vruchtgebruik van het land dat zij handmatig bewerken. Moderne kunstenaars leggen het boerenleven vast op doek, vlak voordat de mechanisering van de landbouw zijn intrede doet. Ploegen, spitten, zaaien, oogsten en maaien worden in uiteenlopende stijlen verbeeld. De tentoonstellingszalen belichten verschillende thema's die de contrasterende stijlen met elkaar verbinden. Zo vertolkt Anton Mauve op impressionistische wijze de stemming van het landschap bij Laren. Herman Gouwe laat op monumentaal formaat de energie van de aarde onder de handen van een zaaier opborrelen. En in de aanwinst *Bij de bosvijver*, voor het eerst te zien in Singer Laren, brengt Jaap Weijand de

schoonheid van de natuur in felle, uitgesproken kleuren tot leven.

PAMELA ROSENKRANZ

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Amsterdam

van 21 mei t/m 24 aug 2025

Pamela Rosenkranz presenteert in het Stedelijk haar eerste Nederlandse tentoonstelling. Rosenkranz staat internationaal bekend om haar immersieve installaties die de relatie tussen het lichaam, lichaamsfuncties en de snel veranderende wereld verkennen. Ze onderzoekt de invloed van technologie, laat-kapitalisme en de verhouding tussen mens en machine. Haar werk bestaat vaak uit installaties en readymade sculpturen, die verwijzen naar beroemde kunstwerken of alledaagse objecten zoals Amazon-verpakkingen en waterflessen. Rosenkranz was van 2010-2012 resident aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten. Ze had solotentoonstellingen in onder meer Centre d'Art Contemporain, Genève (2010), Kunsthalle Basel (2012), Zwitsers Paviljoen van de Biënnale van Venetië (2015), K21 Düsseldorf (2017), en Kunsthaus Bregenz (2021). In 2023 onthulde ze een groot openbaar beeldhouwwerk op de High Line in New York.

MORENA BAMBERGER “TROUGH MATTER OF TIME”

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Schiedam
van 24 mei 2025 t/m 9 november 2025

De zolder van Stedelijk Museum Schiedam wordt deze zomer omgetoverd tot een duister universum. Hier presenteert de Limburgse kunstenaar Morena Bamberger (Roermond, 1994) een nieuwe installatie waarin ze de overgang tussen leven en dood onderzoekt. De mystieke kanten van het leven en oude culturen vormen haar inspiratiebronnen. Met *Through Matter of Time* exposeert Bamberger voor het eerst buiten Limburg.

In het donker doemen door spots aangelichte figuren op, die de aandacht trekken door hun stralende verschijning. De wezens hebben geen ledematen en lijken ingekapseld in een brok materie dat glinstert en schittert. Ze zien eruit alsof ze afkomstig zijn uit het binnenste van de aarde, net als edelstenen en het zwarte goud dat vroeger in Zuid-Limburg werd gedolven. Als bezoeker vraag je je af wat de staat is van deze figuren: leven ze, zijn ze dood of dromen ze ?

Bamberger neemt ons mee in haar innerlijke zoektocht waarin droombeelden en visioenen een alternatieve werkelijkheid oproepen en waarin het verschil tussen leven en materie wordt bevraagd. Wat is dood en wat is leven ? Wie zegt dat ons leven echt is en niet een droomtoestand? Voor deze installatie put ze niet alleen uit haar eigen mystieke ervaringen, maar ook uit oude culturen zoals die van Egypte, de Paaseilanden, de Kelten en de Russische volkscultuur, evenals haar eigen Sinti roots. Met geuren en geluid weet ze de spirituele ervaring van de bezoeker nog extra te versterken.

Haar sensitiviteit en gevoeligheid voor de mystieke kanten van het leven vertaalt Bamberger in betoverende werken, die de bezoeker niet alleen visueel, maar ook zintuiglijk meevoeren naar de spirituele wereld zoals zij die zelf ervaart. Morena Bamberger komt uit de Sinti gemeenschap en is de eerste kunstenaar in Nederland met deze achtergrond. Het was niet makkelijk voor haar om haar familie duidelijk te maken dat ze beeldend kunstenaar wilde worden. Muziek speelt binnen de Sinti een belangrijke rol, maar beeldende kunst is een onontgonnen terrein. Al op jonge leeftijd voelt Bamberger zich aangetrokken tot het creëren van dingen en trekt ze de natuur in, waar ze veel bezieling vindt.

In 2018 studeert ze af aan de Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving Maastricht waar ze haar Bachelor Fine Art behaalt. In 2019 is ze *artist in residence* aan de Jan van Eyck Academie Maastricht. Ze wint de Gilbert de Bontridder Prijs en de Henriëtte Hustinxprijs (beide in 2018) en in 2019 het Limburgs Beeldende Kunst Stipendium. In 2022 wint ze de Parkstad Limburg Prijs en toont ze haar werk in Schunck Heerlen, het Bonnefantenmuseum Maastricht en het Odapark Venray. In 2024 nodigt het Bonnefantenmuseum haar uit samen te werken met Malgorzata Mirga-Tas, een Roma kunstenaar die in 2023 furore maakt met haar grote installatie voor de Biënnale van Venetië. Bij de entree van deze tentoonstelling maakt Bamberger een nieuw werk over haar Sinti familie. Deze installatie, *Sonnekaskro Djiëphen*, laat de woonwagen als een kapel zien, waar religie en reizen samenkomen. Dit werk en ook andere installaties zijn aangekocht door het Bonnefantenmuseum.

Stedelijk Museum Schiedam geeft elk jaar twee jonge kunstenaars de kans nieuw werk te maken voor een van de zalen op zolder. Sinds de jaren vijftig richt het museum zich op ‘thans levende kunstenaars’ en stimuleert het de ontwikkeling van aanstormend talent in de beeldende kunst. Van de Cobrakunstenaars – die destijds een revolutie in de Nederlandse moderne kunst teweeg brachten en waaruit de fameuze Cobra collectie van het museum is ontstaan – tot nu.

STEDELIJK MUSEUM SCHIEDAM X OPPERCLAES

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Schiedam
van 24 mei 2025 t/m 9 november 2025

Stedelijk Museum Schiedam toont groot-schalige, kleurrijke en abstracte kunstinstallaties van een groep (inter)nationale kunstenaars, geselecteerd door het Rotterdamse ontwerpersduo Oppercloes. De tentoonstelling biedt een nieuwe, rijke

blik op kunst die buiten de traditionele instituten ontstaat.

Oppercloes, bestaande uit Bruce Tsai-Meu-Chong en Linda van der Vleuten, heeft de volgende kunstenaars geselecteerd: Pablo Tomek (FR), Ilke Gers (NL/NZ), Yann L'Outsider (FR), Jason Revok (US), Thomas & Jurgen (NL), Mike Ballard (UK) en Kenneth Letsoin (NL). Het werk van deze kunstenaars is abstract, fysiek en intuïtief, waarbij het materiaal leidend is in het creatieve proces. Dit resulteert in spectaculaire kunstinstallaties die het publiek volledig omringen. Denk aan gigantische muurschilderingen, sponssculpturen en sculpturen van staal.

Steeds meer kunstenaars ontwikkelen en presenteren hun werk buiten het institutionele kunstcircuit en in de publieke ruimte. Graffiti en muurschilderingen zijn daarvan de meest bekende voorbeelden, maar zeker niet de enige. Oppercloes biedt in samenwerking met Stedelijk Museum Schiedam een platform voor deze diverse en groeiende kunstvormen. Speciaal voor deze tentoonstelling krijgen zij de sleutel tot vijf zalen in het museum, die worden getransformeerd tot een kleurrijke totaalinstallatie.

Stedelijk Museum Schiedam X Oppercloes [werktitel] bouwt voort op de impact van *Glashard. Post-graffiti in de Glasfabriek*, een tentoonstelling die in de voormalige glasfabriek in Schiedam werd georganiseerd. Die expositie leidde tot aankopen voor de collectie van het museum, een permanente sculptuur van Onno Poiesz, op het museumplein, een muurschildering in samenwerking met kunstenaar Irie Zamblé & Oppercloes en een werk van Nazif Lopulissa. Met deze nieuwe tentoonstelling zet het museum zijn missie voort om de blik op post-graffiti en kunst uit de openbare ruimte verder te verbreden en deze internationale kunstcommunity een plek te geven binnen de museummuren.

HET VEEN VERBEELD, ANNEMIEKE HARKEMA & HELMA VEUGEN

Tentoonstelling in (de ateliers van) Museum de Wieger te Deurne
t/m 25 mei 2025

De uitgestrekte, oeroude veengebieden van Nederland spreken tot de verbeelding. Eeuwenlang vormden deze mysterieuze landschappen een ongerepte wildernis, vol natuurlijke schoonheid. Voor kunstenaars Annemieke Harkema en Helma Veugen zijn deze moerasgebieden een onuitputtelijke inspiratiebron. In de tentoonstelling *Veenlandschap*, te zien in de Ateliers van Museum De Wieger, tonen zij hun indrukwekkende interpretaties van het hoogveen.

Veen ontstaat door eeuwenlange ophoping van halfverteerde plantenresten in een natte, zuurstofarme omgeving. In Ne-

derland groeiden deze veenpakketten soms tot wel tien meter dik. Eeuwenlang werd turf gewonnen als brandstof, waardoor de meeste veengebieden verdwenen. Wat resteert, zoals het Fochteloërveen en de Peelvenen, behoort tot internationaal beschermd natuurgebied. Deze ruige landschappen, gevormd door water, flora en historie, vormen de kern van deze tentoonstelling.

Annemieke Harkema – verfijnde observaties van een kwetsbaar landschap.

Het Hollandse landschap staat centraal in het werk van Annemieke Harkema (Amsterdam, 1958). Zij trekt regelmatig met haar schetsboek door Nederland en legt de fragiele schoonheid van veenlandschappen vast. Van Tienhoven en Botshol tot de Deelen en het Fochteloërveen: haar werk getuigt van een fascinatie voor deze kwetsbare natuur. In haar atelier verwerkt Harkema haar veldschetsen tot aquarellen, collages en monumentale houtskooltekeningen, waarbij subtiele lijnvoering en expressieve dynamiek elkaar afwisselen.

Helma Veugen – schilderen met de elementen.

Helma Veugen (Ospel, 1954) heeft een persoonlijke band met de Peel. Haar grootvader en vader staken er turf, en haar kunst weerspiegelt die diepe verbondenheid met het landschap. Vanaf 2005 schildert en tekent Veugen in Nationaal Park De Groote Peel, vaak direct in het landschap, onder invloed van regen, vorst en zon. Haar materialen reageren op de weersomstandigheden, waardoor haar schilderijen en litho's de wisselwerking tussen natuur en tijd zichtbaar maken. Na het omvallen van een kenmerkende boom in haar werk, richt zij zich nu op de omgeving eromheen.

Ervaar de veengebieden door de ogen van twee bevlogen kunstenaars en laat je meevoeren in hun verbeelding !

RE:FWD

Tentoonstelling in Kunstlinie te Almere

t/m 6 juli 2025

Re:Fwd

A reply on the present, a forward to us all

Exhibition • Kunstlinie • Almere •
• 07 February — 06 July • 2025

“Hope is not the belief that everything was, is, or will be fine. The evidence of tremendous suffering and destruction is all around us. The hope we focus on is about broad perspectives with specific possibilities, ones that invite or demand that we act. It is not a sunny everything-is-getting-better narrative but a counter to the everything-is-getting-worse narrative. It embraces complexities and uncertainties with openings. As Bulgarian writer Maria Popova remarked, “Critical thinking without hope is cynicism, but hope without critical thinking is naivete.”

– Rebecca Solnit – Hope in the Dark

Met de aankomende tentoonstelling *RE:FWD: A reply to the present, a forward to us all* (voorheen *No Time To Despair*) proberen drie jonge co-curatoren Caithlin Courtney Chong, Thierno Deme en Mees Elias van Zanten, zaadjes te planten voor een hoopvolle toekomst. Ze willen het publiek laten rouwen om het verleden, inspireren tot het doen van aanpassingen in het heden of het zich inbeelden van vernieuwende toekomstscenario's.

Deze tentoonstelling toont werk van kunstenaars die jonger zijn dan 35 jaar. Niet omdat zij de enige “opkomende” of “ondervertegenwoordigde” kunstenaars zijn, maar vanwege de manier waarop de jongere generaties beïnvloed worden door een specifieke constellatie van crises. Het gewicht van deze realiteiten vormt hun heden en hun toekomst. Caithlin, Thierno en Mees Elias, als curatoren van diezelfde generatie, gaan een dialoog aan met jonge collega-kunstenaars die dezelfde worstelingen en hoop doormaken. Vanuit het geloof dat dit een cruciaal moment is om te begrijpen hoe jonge mensen zich hoop en transformatie voorstellen.

De tentoonstelling *RE: FWD* toont het werk van 22 verschillende kunstenaars. Samen reflecteren ze op hoop, de toekomst, transformatie en op hun aandeel daarin. Ahmad Mallah, Augustina Lavickaite, Char-

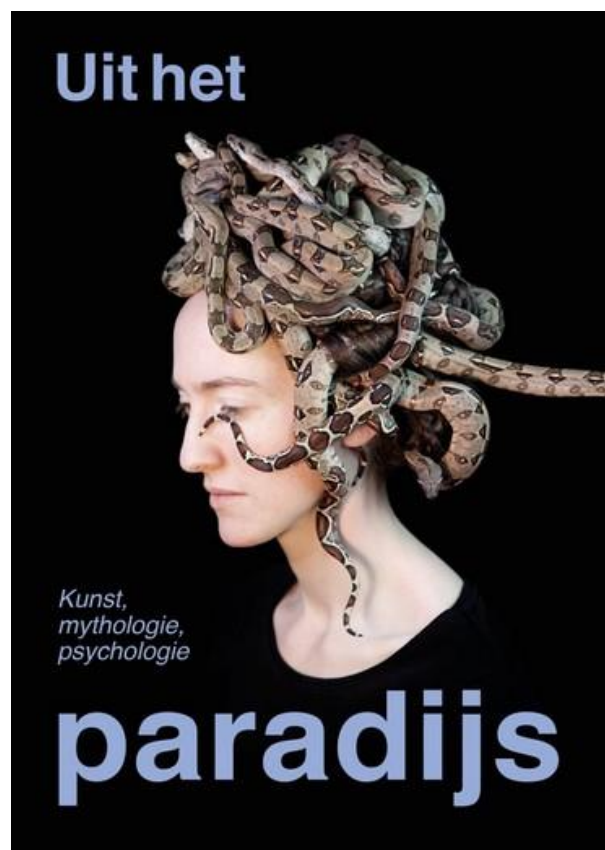
maine de Heij, Chongjin Chen, Clinton Kabena, Cristal De La Cruz, Daeun Lim, Davitha van de Kuilen, Elena Zecchin, Ellen Yiu, Emmy van de Grift, Hodan Omar Elmi, Karmel Sabri, Lorena Rode, Marc Paulusma, Marian Genet, Qiaochu Guo, Rebecca Lillich Krüger, Riangelo Christie, SasaHara Ghanem-Chaney, Simon Pillaud en Yang-ha gaan samen met de curatoren de uitdaging aan om het publiek bewust, hoopvol en geactiveerd de deur uit te laten lopen.

Oorlogen, globalisatie, hyperkapitalisme, systematische mensenrechtenschendingen, epidemieën, desastreuze klimaatverandering. Wij bevinden ons op dit moment in een constellatie van crisissen waar we steeds dieper in weg lijken te zakken. Sommige crisissen zijn op dit moment duidelijker zichtbaar dan anderen. Toch zijn ze allemaal even relevant. Ze zijn allemaal verbonden met elkaar, met ons en met de machtsstructuren die ervan profiteren. Om naar een hoopvolle toekomst te kunnen bewegen moet er gezamenlijk het onbekende worden gevisualiseerd en moet er actie worden ondernomen. Kunst is daar bij uitstek het medium voor.

UIT HET PARADIJS IN TER APEL

Tentoonstelling in Museum Klooster Ter Apel

t/m 26 oktober 2026

60 jaar geleden verscheen *De mens en zijn symbolen* van Carl Gustav Jung. Het boek vond veel weerklank onder kunstenaars. Jungs visie op de mens en de kunst, het onbewuste en het symbool, vormt de inspiratie voor de tentoonstelling *Uit het paradijs. Kunst, mythologie, psychologie*, vanaf 28 maart 2025 te zien in Museum Klooster Ter Apel.

De expositie toont hedendaagse kunst en verbindt die met historische topstukken uit verschillende museale collecties. *Uit het paradijs* toont werk van onder andere Sanne Bax, Charlotte Caspers, Stan Klamer, Juul Kraijer, Ralf Kokke, Yuro Moniz, Joseph Semah, Thomas Trum, Erzsébet Baerveldt en Guido van der Werve en uit de collecties van Museum Krona, RCE, Museum aan de Stroom (Antwerpen), Embassy of the Free Mind en andere bruikleengevers. Met dank aan partner Special Arts, atelier voor 'outsider artists', is ook werk te zien van Guus Schut, Wijnand de Vries, Anna Worrel en Lenneke Zoeteman.

De route van kronkelige paden langs de verschillende werken in de tentoonstelling vormt een labyrint. De expositievormgeving speelt met het zicht van de bezoeker

die soms zicht, soms half-zicht, soms geen zicht heeft. Net als op de wegen die mensen in hun eigen leven bewandelen en waarlangs zij zich ontwikkelen. Christelijke mythen en symbolen die (ook) in de tentoonstelling te zien zijn, krijgen in deze kunstzinnige spiegeling van de 'reis van de mens' een nieuwe betekenis. Kunst, mythologie en psychologie gaan in de tentoonstelling *Uit het paradijs* hand in hand.

Uit het paradijs is een coproductie van het Bijbels Museum en Museum Krona. Museum Krona presenteert een van de mooiste collecties religieuze kunst van Nederland in een deels bewoonde abdij van de zusters Birgittinessen in Uden. Het Bijbels Museum is een nomadisch museum, wiens tentoonstellingen over 'zingeving' worden getoond in musea in heel het land. Vaak met nieuwe en in opdracht gemaakte kunst.

ITS NOT A JOKE/ HUMOR ALS WAPEN IN DE KUNST
Tentoonstelling in Museum Van Bommel van Dam te Venlo
t/m 14 september 2025

Wanneer je naar het nieuws kijkt, is lachen soms misschien even moeilijk voor te stellen. Maar humor kan van cruciaal belang zijn, vooral in moeilijke tijden. Zowel lichte als zwarte humor is vaak opgedoken als een rebels, verontrustend of bevrijdend element in de kunst. De grap maakt het mogelijk remmingen te overwinnen, om te gaan met ongemakken, te relativiseren en te verwerken. In de

groepstentoonstelling *It's Not A Joke* presenteert museum van Bommel van Dam hedendaagse kunst die humor inzet om sociaal maatschappelijke en politieke kwesties bloot te leggen. Deelnemende kunstenaars zijn o.a. Sarah Lucas (UK, 1962), Ghita Skali (MA, 1992), Willem de Haan (NL, 1996) en Ryan Gander (UK, 1976).

Één van de deelnemende kunstenaars is Willem de Haan (NL, 1996). Zijn installaties, foto's en video's gaan over herkenbare situaties die hem opvallen in het dagelijks leven. Dit openbare kunstwerk van grotendeels kunstbeton werd voor het eerst gepresenteerd in Berlijn. Voorbijgangers kregen de suggestie dat zij de mogelijkheid hadden om in geval van nood hun dagelijkse leven te ontvluchten.

DANIEL BUREN

Tentoonstelling in Museum Voorlinden te Wassenaar
t/m 7 september 2025

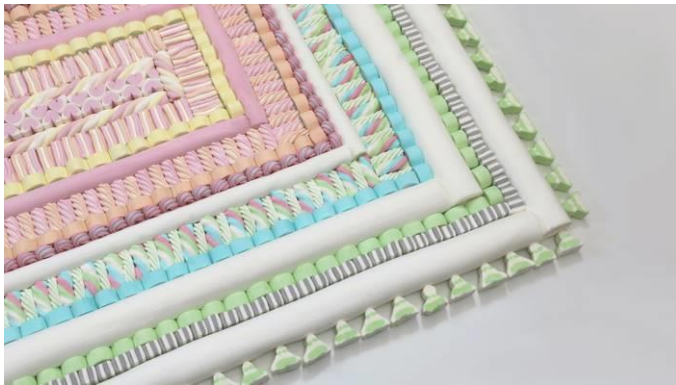

Grenzeloos, gedurfd en kleurrijk – dat is het werk van Daniel Buren (1938). Al sinds de jaren '60 gebruikt hij zijn iconische strepenmotief van witte en gekleurde verticale stroken, altijd 8,7 cm breed, om de regels van de kunstwereld te doorbreken. Hij noemt de strepen zijn *outil visuel* (visuele gereedschap) en zet ze niet alleen in musea, maar ook op onverwachte plekken. Bij Voorlinden gaat hij op zijn

onmiskkenbare en tegelijk verrassende wijze de dialoog aan met de architectuur en de natuur.

SIMONE POST

Tentoonstelling in Museum Voorlinden te Wassenaar
t/m 7 september 2025

Bereid je voor op een speelse wereld gemaakt van snoep ! Simone Post (1990) vindt dat je in deze moeilijke tijden wel iets kunt gebruiken dat je verwondert, doet wegdromen en een glimlach op je gezicht tovert. Als ontwerper heeft ze een nieuwe vorm- en kleurentaal ontdekt in het gebruik van snoepgoed. Bij Voorlinden creëert ze een ruimte-vullende installatie die volledig is opgebouwd en ingericht met snoep. Het is alsof je wordt teruggebracht naar een kinderlijke fantasiewereld. Alles wat je gaat zien, is gemaakt van kleurrijke en eet-

bare snoepjes. Je wandelt straks door een volledig huis, inclusief woonkamer, keuken, badkamer en slaapkamer; een ervaring waarvan je het water in de mond gaat lopen !

TEKENEN IN TIJDEN VAN OORLOG

Tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Zutphen
t/m 22 juni 2025

Het intrigerende verhaal van joodse tekenaar Jo Spier tijdens de Tweede Wereldoorlog en de werken van ruim 17 hedendaagse, politieke tekenaars worden als tweeluik gepresenteerd in de tentoonstelling 'Tekenen in Tijden van Oorlog'.

Niet eerder werden de oorlogsjaren van Spier zo uitvoerig belicht. Aan de deeltentoonstelling 'Jo Spier' ging een uitgebreid onderzoek vooraf door conservator Christiaan te Strake en gast-conservator Niels Beugeling. Niet alleen zijn afkomst (joods) maar ook zijn werk (met name voor *De Telegraaf*) bracht Spier in de Tweede Wereldoorlog in de problemen. Deze jaren waren, vooral ook door het gedwongen werk dat hij uiteindelijk in Theresienstadt moest doen, tot nu nog steeds met vraagtekens omgeven. De tentoonstelling neemt bezoekers mee langs de gebeurtenissen uit deze ingrijpende periode.

Zowel nationale als internationale tekenaars hebben een plek binnen de deeltentoonstelling 'Politieke Tekenaars van Van-daag'. Zo zijn er prenten van tekenaars uit Oekraïne, Rusland en

Amerika te zien. In kranten, op internet en in de social media proberen zij op geheel eigen wijze een beeld te scheppen van wat oorlogen en conflicten bij hen oproepen. De kritische noten maken het werk niet ongevaarlijk. Ook in de 'vrije westerse' wereld staat het werk van de politieke tekenaar onder druk. De tentoonstelling benadrukt het belang van vrijheid van meningsuiting en geeft een podium aan de politieke tekenaar.

Bij de 'Tekenen in Tijden van Oorlog' verschijnt een (tijdloze) publicatie.

De tentoonstelling vindt plaats in het kader van het bevrijdingsjaar 80 jaar Vrijheid en het erfgoedthema-jaar Zutphen en wordt mede mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage van Vfonds en provincie Gelderland.

JOHAN ARP - GRAFIEK

Tentoonstelling in het Purmerends Museum te Purmerend
t/m 1 juni 2025

Het Purmerends Museum toont het grafisch werk van kunstenaar Johan Arp. Arp put inspiratie uit zijn favoriete thema's, waaronder de grachten en havens van Amsterdam, intrigerende portretten en de schoonheid van water. Zijn werk is een mix van landschappen, abstracte composities en levendige expressionistische stukken.

Johan Arp (1946), geboren en getogen in Amsterdam-Noord en woonachtig in Zuidoostbeemster, is een kunstenaar die zijn passie voor tekenen al van jongs af aan koestert. Tijdens zijn militaire dienst volgde hij een cursus in Reclame- en illustratief tekenen aan de Famous Artists School in Amsterdam.

Deze opleiding vormde de basis voor zijn creatieve carrière, waarin hij zijn liefde voor kunst kon combineren met zijn werk als maker van cartoons, logo's en illustraties.

Zijn artistieke ontwikkeling kwam verder tot bloei door het volgen van cursussen bij de Stichting Kunst en Vorming Amsterdam (SKVA) en het Cultuurhuis Wherelant in Purmerend. Hier leerde hij het vak van kunstenaars als Igor Kusmirak, Guus Glass en Pieter Schmits. Deze ervaringen hebben zijn stijl en techniek verder verfijnd en hem geholpen zijn eigen stem in de kunstwereld te vinden.

Johan Arp put inspiratie uit zijn favoriete thema's, waaronder de grachten en havens van Amsterdam, intrigerende portretten en de schoonheid van water. Zijn werk is een mix van landschappen, abstracte composities en levendige expressionistische stukken. Hij laat zich onder andere inspireren door de kleurrijke schilderijen van Franz Marc en de verstilde etsen van Willem Witsen. Het blauw van Marc, dat een belangrijk element in zijn werk vormt, zie je regelmatig terugkomen in zijn creaties. Johan Arp gelooft in de kracht van vernieuwing en blijft constant experimenteren met verschillende technieken en stijlen.

In deze tentoonstelling staat het grafische werk van Arp centraal. Maak kennis met zijn artistieke visie en hoe hij zijn inspiratie omzet in prachtige kunstwerken.

RAUW. IN DIALOOG MET KLEI

Tentoonstelling in Keramiekcentrum Tiendschuur te Tegelen
van 16 mei 2025 t/m 28 september 2025

Overall ter wereld waar klei wordt gewonnen, is klei anders. De samenstelling, structuur en kleur worden bepaald door verschillende elementen. In deze tentoonstelling laten gerenommeerde keramisten uit verschillende landen hun werk zien. De gemene deler is dat ze allemaal werken met pure klei. Ze proberen het karakter van de klei te ontrafelen door in dialoog te gaan met het materiaal. Hoe voelt de huid? Ruw, zacht of korrelig? Het levert verschillende tactiele ervaringen op. Ervaringen die nog versterkt kunnen worden door in de huid te krassen of er gaten in te maken. Of het juist gladder te maken door polijsten en schuren. Het maakproces wordt zichtbaar. Het stookproces kan een natuurlijke glazuurlaag geven. Het licht krijgt vrij spel en de vorm wordt duidelijker. De plek waar de klei vandaan

komt krijgt eveneens een rol. Het rauwe biedt openheid, genaakbaarheid en schoonheid. De klei spreekt voor zich. Ze toont zich rauw.

ILONA PLAUM

Tentoonstelling in Huis Marseille te Amsterdam
t/m 22 juni 2025.

In Huis Marseille is *Presence*, de eerste institutionele solotentoonstelling van de Nederlandse kunstenaar Ilona Plaum, te zien. Voor deze tentoonstelling pakken het museum en Plaum groots uit: er zijn veertig werken te zien, deels uit de collectie van Huis Marseille, deels bestaand uit werk en deels nieuw werk dat speciaal voor de tentoonstelling is gemaakt. In *Presence* laat Plaum de bezoeker afdalen in haar poëtisch universum, waarin ze onze waarneming op losse schroeven zet. Pas als je gaat twijfelen, stuit je op een onbetwistbare waarheid: twijfel zet je aan tot observeren en laat je

ervaren dat je bestaat.

Plaum verbindt haar driedimensionale maquettes, geschilderde voorstellingen en het fotografische platte vlak met elkaar in illusies. In deze illusies hanteert ze de regels van de paradox: oppervlakte en dieptebeleving wisselt ze af en de achtergrond maakt ze tot voorgrond; schaduwen worden tastbaar en lijken te bewegen. Plaum voert de kijker zo mee van verzonnen naar bestaande ruimtes en andersom. Door opzettelijke imperfecties die zichtbaar zijn in het werk, wordt duidelijk dat de elementen met de hand gemaakt zijn. Even brengt dit de kijker terug naar het beginpunt van het werk, het moment waarop het door de kunstenaar gemaakt werd.

In de tentoonstelling presenteert Plaum haar werk in samenhang met de sfeer en de functies van de ruimtes in Huis Marseille. Zij verbindt haar werk met het authentieke interieur van de grachtenpanden door speciaal voor de ruimte ontworpen scenografie, zoals behang, ‘pilaren’, papieren schaduwen en een ruimtelijke constructie van de setting in haar studio. Zo wordt Huis Marseille in enkele tentoonstellingszalen – als extra dimensie – onderdeel van haar werk.

Ilona Plaum (1970, Amsterdam) volgde een opleiding Edelsmeden aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam. Daarna ontwikkelde zij zich verder als autonoom kunstenaar. Haar werk bevindt zich behalve in de museumcollectie van Huis Marseille ook in de bedrijfscollectie van Ahold, UMC Utrecht en NN Group en in particuliere collecties in binnen- en buitenland. Plaum wordt vertegenwoordigd door galerie dudokdegroot.

Huis Marseille volgt het werk van Ilona Plaum al jaren. In 2012, 2013, 2017 en 2019 is werk van Plaum in de collectie opgenomen en haar werk werd tentoongesteld in *De herontdekking van de wereld* (2013) en *Pictures from Another Wall. The Huis Marseille Collection on Show in De Pont* (2020).

TIJDTABEL MET VERMELDING VAN INFO: UITGELICHT 172 mei 2025

Einddatum

UITGELICHT ! No 164 september 2024

De verdieping CODA Museum Apeldoorn	01 jan. 2026
Salon Arntzenius	Museum Gouda te Gouda

UITGELICHT ! No 165 oktober 2024

Vogels in keramiek	Museum Gouda Gouda	04 mei 2025
Tuindorpen en tuinsteden	Museum Het Schip Amsterdam	27 juli 2025
Hans G. Kresse	Museum Veluwezoom Doorwerth	01 juli 2025

UITGELICHT ! No 166 november 2024

Van Gogh naar Groningen	Groninger Museum Groningen	05 mei 2025
Zoeken naar zingeving	Kröller-Müller Museum Otterlo	11 mei 2025
Oracles	Prinsessehof Leeuwarden	26 okt. 2025
Wu Zetian	Prinsessehof Leeuwarden	25 mei 2025
Dolly Bellefleur	Verwey Museum Haarlem	11 mei 2025

UITGELICHT ! No 167 december 2024

Collectie Marlies en Jo Eyck	Bonnefantenumuseum Maastricht	04 mei 2025
Buitenplaats	Kasteel Wijlre Wijlre	04 mei 2025
Kunst omkaderd	Depot Boymans van B. Rotterdam	29 juni 2025
Boris de Beijer	Museum JAN Amstelveen	17 mei 2025
Pretty Dark	Museum Flehite Amersfoort	04 mei 2025
De Beeldentuin	Museum Arnhem Arnhem	31 dec. 2026
In de rug van de zee	Museum Kranenburgh Bergen (NH)	11 mei 2025
Romeinse villa's in Limburg	Limburgs Museum Venlo	10 mei 2025
Het Gennep Huys	locatie in gemeente Gennep	14 sept. 2025
Edzard Koning	Noord-Veluws Museum Nunspeet	01 juni 2025
Het jaar rond - met ikonen	Ikonenmuseum Kampen	03 mei 2025

UITGELICHT ! No 168 januari 2025

Jan Mankes	Museum Arnhem Arnhem	
	Museum Belvédère Heerenveen	22 juni 2025
Michael Rhebergen	Villa Mondriaan Winterswijk	11 mei 2025
Eigenbeeldig	Villa Mondriaan Winterswijk	11 mei 2025
Kunstenaars op reis	Museum De Wieger Deurne	25 mei 2025
Zien & Geloven	Rijksmuseum Twenthe Enschede	** 2025
Martin & Le Sidaner	Singer Museum Laren (NH)	11 mei 2025
I hit you with a flower	Stedelijk Museum Schiedam	04 mei 2025
Kannenbäckerland	Tiendschuur Tegelen	11 mei 2025

UITGELICHT ! No 169 februari 2025

Het grafische werk	Anton Pieck Museum Hattem	**
Oscar Voch - fluisteringen	Museum Belvédère Heerenveen	22 juni 2025
Tussen hemel en oorlog	Museum Catharijneconvent Utrecht	15 juni 2025

Schilderachtig Dordrecht	Dordrechts Museum Dordrecht	01 juni 2025
Inside out	Kunsthall KAdE Amersfoort	04 mei 2025
Van Monet tot Morisot	Kunstmuseum 's-Gravenhage	08 juni 2025
Memphis Design	Groninger Museum Groningen	09 mei 2025
Ont-moeten	Museum Arnhem Arnhem	31 dec. 2027
Lara Schnitger	Museum Kranenburgh Bergen (NH)	09 juni 2025
Arne Hendriks	Museum Kranenburgh Bergen (NH)	09 juni 2025
Oltre Terra	Stedelijk Museum Amsterdam	13 juli 2025
Kunstenaars op reis	Museum de Wieger Deurne	25 mei 2025
Bart van der Leek	Designmus. Huis Dedel Den Haag	**
André Vranken	Het Depot Wageningen	08 juni 2025
Samuel van Hoogstraten	Rembrandthuis Amsterdam	04 mei 2025
De Kremer Collectie	Stedelijk Museum Alkmaar	01 juni 2025
Between the sea and the sky	Fotomuseum a/h Vrijthof Maastricht	21 sept. 2025
Magisch Schotland	Museum Bussemakerhuis Borne	15 juli 2025

UITGELICHT ! No 170 maart 2025

Ana Oosting	Beelden aan Zee Scheveningen	09 juni 2025
Emo Verkerk	Beelden aan Zee Scheveningen	09 juni 2025
Jan van der Kooi	Museum Belvédère Heerenveen	22 juni 2025
Han van Hagen	Museum Belvédère Heerenveen	22 juni 2025
In mijn ogen	Bonnefantenmuseum Maastricht	24 aug. 2025
Good Mum / Bad Mum	Centraal Museum Utrecht	14 sept. 2025
Utopia	CODA Museum Apeldoorn	18 mei 2025
De liefde die blijft	CODA Museum Apeldoorn	01 juni 2025
Anselm Kiefer	Van Gogh Museum Amsterdam	
	Stedelijk Museum Amsterdam	09 juni 2025
Fleur van Dodewaard	Kröller-Müller Museum Otterlo	24 aug. 2025
Grafiek van Beeldhouwers	Kröller-Müller Museum Otterlo	31 aug. 2025
Alessandra Sanguinetti	KunstHal Rotterdam	09 juni 2025
Verzamelde vrouwen	Museum Gouda te Gouda	*****
Europa Design Express	Design Museum 's-Hertogenbosch	25 mei 2025
Elsbeth Cochius	Rijksmuseum Twenthe Enschede	17 mei 2025
Daan van Golden	Stedelijk Museum Schiedam	14 sept. 2025
Vrouwen van Schiedam	Stedelijk Museum Schiedam	14 sept. 2025
Wiegiersma De Gemeenschap	Museum De Wieger Deurne	15 juni 2025
Als de kat van huis is	Ned. Steendrukmus. Valkenswaard	22 juni 2025
Time in Fashion	Westfries Museum Hoorn	01 juni 2025
Ruimtemissie	Stedelijk Museum Breda	31 aug. 2025
Chinees Behang	Stedelijk Museum Breda	31 aug. 2025
Tin	Rijksmuseum van Oudheden Leiden	** juni 2026
Giselle Kuster	Museum v. Bommel v. Dam Venlo	17 aug. 2025
The life of things	Museum Voorlinden Wassenaar	02 nov. 2025

UITGELICHT ! No 171 april 2025

Verstoopt op de Veluwe	Noord-Veluws Kunstmus. Nunspeet	05 okt. 2025
Kaori Kurihara	Purmerends Museum Purmerend	17 aug. 2025

Reality Check	Museum More Gorssel	08 juni 2025
Een sprookje	Anton Pieck Museum Hattem	*****
Khaled Dawwa	Mus. Beelden aan Zee Scheveningen	02 nov. 2025
Anne Feddema	Museum Belvédère Heerenveen	22 juni 2025
Kahlil Joseph BLKNWS	Bonnefantenmuseum Maastricht	26 juni 2025
Dora Tuynman	Museum COBRA Amstelveen	15 juni 2025
FELWA	CODA Museum Apeldoorn	19 okt. 2025
Han Klinkhamer	Museum Jan Cunen Oss	31 aug. 2025
Carel de Nerée	Dordrechts Museum Dordrecht	21 sept. 2025
De wereld van Johan de Witt	Dordrechts Museum Dordrecht	26 okt. 2025
Gezichten van N-Holland	Frans Hals Museum Haarlem	17 aug. 2025
Anselm Kiefer	Van GoghHuis Zundert	08 juni 2025
Vrouw met vleugels	Museum Arnhem Arnhem	21 sept. 2025
Huis in de storm	Mauritshuis 's-Gravenhage	29 juni 2025
Richard Roland Holst	Design Museum Dedel Den Haag	*****
Jan Toorop Design	Museum Dedel Den Haag	*****
Roni Horn: Pair Field	De Pont Museum Tilburg	*****
Meiro Koizumi	De Pont Museum Tilburg	*****
Magdalena Abakanowicz	Textielmuseum Tilburg	24 aug. 2025
Noordbrabants	Museum Den Bosch	24 aug. 2025
	Provinciehuis 's-Hertogenbosch	24 aug. 2025
Alle tijd van de wereld	Designmuseum 's-Hertogenbosch	24 aug. 2025
100 years of menswear	Rijksmuseum Amsterdam	15 mrt 2026
American Photography	Rijksmuseum Amsterdam	09 juni 2025
Painting the town	Rijksmuseum Amsterdam	09 juni 2025
Rond de hut van Mondriaan	Singer Museum Laren (NH)	04 mei 2025
Kleur & Beweging	Slot Zeist Zeist	01 juni 2025
Westerbork	Museum Sjoel Elburg Elburg	28 juni 2025
Reality Check	Museum More Gorssel	08 juni 2025

UITGELICHT ! No 172 mei 2025

Amsterdam eet	Allard Pierson Museum Amsterdam	07 sept. 2025
Prenten Thé Tjong Khing	Anton Pieck Museum Hattem	*****
Nature never loses	Bonnefantenmuseum Maastricht	10 mei 2025 t/m 28 sept. 2025
Lucebert	COBRA Museum Amstelveen	31 aug. 2025
Koen Vermeule	Museum JAN Amstelveen	05 okt. 2025
Lichtgeheugen	Museum Flehite Amersfoort	22 juni 2025
Jaarsma / Villevoe	Kunsthall KAdE Amersfoort	24 mei 2025 t/m 31 aug. 2025
Remy Jungerman	Mondriaanhuis Amersfoort	12 okt. 2025
Jonathan van Doornum	Museum de Fundatie Zwolle	17 aug. 2025
Folkert de Jong	Museum de Fundatie Zwolle	15 juni 2025
80 jaar vrijheid	Museum de Fundatie Zwolle	17 aug. 2025
Suze Robertson	Kunstmuseum 's-Gravenhage	31 aug. 2025
New Babylon	Kunstmuseum 's-Gravenhage	31 aug. 2025
Maria Pininka-Beres	Kunstmuseum 's-Gravenhage	17 aug. 2025
Charley Toorop	Kröller-Müller Museum Otterlo	24 mei 2025 t/m 14 sept. 2025
Max Pechstein	Kunsthall Rotterdam	15 juni 2025

Angeniet Berkers	Kunsthal Rotterdam	13 juli 2025
Haegue Yang	Kunsthal Rotterdam	31 aug. 2025
Anansi de spin	Kunsthal Rotterdam	29 juni 2025
M.C.Escher / A.E.Bosman	Escher in het Paleis 's-Gravenhage	15 juni 2025
Verzamelde vrouwen	Museum Gouda	*****
Jo Koster	Museum Gouda	04 jan. 2026
Scarlett Hooft Graafland	Panorama Mesdag 's-Gravenhage	31 aug. 2025
Jildau Nijboer	Singer Museum Laren (NH)	08 mrt 2026
Wij zijn natuur	Singer Museum Laren (NH)	22 mei 2025 t/m 31 aug. 2025
Marc Mulders	Singer Museum Laren (NH)	17 mei 2025 t/m 07 sept. 2025
Lokroep van de natuur	Singer Museum Laren (NH)	17 mei 2025 t/m 07 sept. 2025
Pamela Rosenkranz	Stedelijk Museum Amsterdam	** mei 2025 t/m ** sept. 2025
Morena Bamberger	Stedelijk Museum Schiedam	24 mei 2025 t/m 09 nov. 2025
X Opperclaes	Stedelijk Museum Schiedam	24 mei 2025 t/m 09 nov. 2025
Het veen verbeeld	Museum De Wieger Deurne	25 mei 2025
E:FWD	Kunstlinie Almere	06 juli 2025
Uit het Paradijs	Museum Klooster Ter Apel	26 okt. 2026
It's not a joke	Mus. Van Bommel van Dam Venlo	14 sept. 2025
Daniel Buren	Museum Voorlinden Wassenaar	07 sept. 2025
Simone Post	Museum Voorlinden Wassenaar	07 sept. 2025
Jo Spier	Stedelijk Museum Zutphen	22 juni 2025
Johan Arp - Grafiek	Purmerends Museum Purmerend	01 juni 2025
Rauw	Tiendschuur Tegelen	16 mei 2025 t/m 28 sept. 2025
Ilona Plaum	Huis Marseille Amsterdam	22 juni 2025